

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΚΘ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14, Τ. 140 — ΤΗΛ. 718-308 | 15 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1980 | ΑΡΙΘ. 20

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἡ Ἐλευθερώτρια. — Κων. Γ. Μπόνη, Ἀκαδημαϊκοῦ - Ὁμοτ. Καθηγ. Παν)μίου Ἀθηνῶν, Ἀποστολικοὶ Πατέρες, Ἰγνατίου Ἀντιοχείας Ἐπιστολαί, Β' Μαγνησιεύσιν Ἰγνάτιος. — Μητροπ. Δημητριάδος Χριστοδοῦλου, Ὁ ὀρθόδοξος Μοναχισμός. — Ἀρχιεπ. Κρήτης Τιμοθέου, Ἡ πίστις, σωτήρια δύναμις. — Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Πρυτάνεως τοῦ Παν)μίου Ἀθηνῶν, Οἱ βαθμίδες τῆς χριστιανικῆς μορφώσεως στήν προσχολική καὶ σχολική ἡλικία. — π. Φιλ. Φάρου, Ἐνα ἐπικίνδυνον οἰκογενειακὸν κύκλωμα. — Ἰ. Μ. Χατζηφώτη, Ἡ πίστις τῶν ἀγωνιστῶν τοῦ Σαράντα(Β'). — Μητροπ. Σάμου Παντελεήμονος, Ἀκολουθεῖ τὰ ἴχνη τους. — Χρ. Ἀργυρακόπουλου, Μπρὸς τὸ φοβερὸ βῆμα. — Στυλ. Μπαϊρακτάρη, Χωρὶς ἀμφιβολία. — Μητροπ. Γόρτυνος Θεοφίλου, Τὸ σπῖτι μας τὸ πρεσβυτέριο. — Γ. Θ. Πρίντζιπα, Ἐνας ἱερωμένος ὄπλαρχηγὸς στὴ Μάχη τῆς Κρήτης. — Βασ. Μουστάκη, Ἄναυδοὶ γιὰ μιὰ ἐβδομάδα. — Ἐπικαιρὰ. — Τὸ Βιβλίον. — Ε. Π. Λ., Εἰδήσεις καὶ ἐνδιαφέρουν τοὺς Ἐφημερίους.

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἰασίου 1 — Ἀθῆναι 140. Προϊστ. Τυπογραφείου Ἰωάννης Μεταῆλ. Ἀναστασάκη 3 Ζωγράφου. Τηλ. 7787.978.

Η ΕΛΕΥΘΕΡΩΤΡΙΑ

Τῇ ἀρωγῇ τῆς σῆς Ἰσκέπης πιστῶς θαρρήσαντες, κατὰ τῶν πολεμίων, νίκης τρόπαιον ἤραν, Παρθένε Θεοτόκε, ὁ σὸς λαός, ἀληθῶς ὁ ἀπόλεκτος· ὅθεν ᾠδὴν χαριστήριον ἐν χαρᾷ, ἀναμέλπει τῇ προνοίᾳ σου.

Ο ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ

ΜΟΝΑΧΙΣΜΟΣ

Τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου
Δημητριάδος κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Ὁ ὀρθόδοξος Μοναχισμός μας ἔχει μιά σπουδαία ἱστορία μέσα στήν Ἐκκλησία καί εἶναι τεράστια ἡ συμβολή του πρὸς τὸ Ἔθνος μας. Στεφανώνεται μὲ χρυσές δάφνες καί μὲ μιά πολυχρόνια παράδοσι, πού ὁμοιά της δὲν ὑπάρχει πουθενά ἄλλου. Τὸ παρελθὸν τοῦ Μοναχισμοῦ μας εἶναι λαμπρὸ καί ἐνδοξο, γεμᾶτο μεγαλεῖο μοναδικό. Τὰ μοναστήρια μας ἐγίναν τὰ θερμοκήπια τῆς ἀγιότητος καί τὰ ἐκκολαπτήρια ὠλοκληρωμένων μορφῶν, πού τίς ἐνέπνεε τῆς θείας Χάριτος ἡ παρουσία. Ἀπὸ τὰ ὀρθόδοξα μοναστήρια ξεπήδησαν ὅσοι πατέρες καί ἅγιοι, πού μὲ τὸ παράδειγμα καί τῆ ζωὴ τους διδάξαν στὸν κόσμο τὴν ἀληθινὴ ἀρετῆ, κί ἐγίναν πρότυπα γιὰ μίμησι. Ἦταν ἐποχές πού ὁ Μοναχισμός κρατοῦσε μιά κεντρικὴ θέσι στῆ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας καί τοῦ λαοῦ της. Κί ἀπὸ τὰ σπλάγχνα του ξεπρόβαλαν σὲ συχνὰ διαστήματα ἡρωϊκὲς μορφές ἀγωνιστῶν, πού στὸ διάβα τῶν αἰώνων στάθηκαν γιὰ τοὺς ἀνθρώπους πολῦτιμοι χειραγωγοὶ στὸν ἀνηφορικὸ δρόμο τῆς θεώσεως.

***

Ὁ Μοναχισμός μας, ὅπως εἶναι γνωστὸ, ὑπηρετεῖ ἕνα λαμπρὸ καί ἱερό ἰδεώδες, πού εἶναι ἡ ἀφιέρωσι στὸ Θεό, ἡ διακονία τοῦ Πνεύματος καί γενικὰ ἡ κατὰκτησι τοῦ ἄκρου ἐφετοῦ, τῆς θεώσεως. Ὅλα αὐτὰ θρίσκονται στῆ βάση κάθε μοναστικῆς ἀφιέρωσεως καί τονίζουν τὸν ἰδιότερο χαρακτήρα της καθὼς καί τίς ὑποχρεώσεις, πού ἀναλαμβάνουν οἱ εὐσεβεῖς ψυχές, πού ἀκολουθοῦν τὸν δρόμο της. Καί εἶναι φυσικόν, ὅταν τὸ ἰδεώδες αὐτὸ νοθεύεται καί ἀλλοιώνεται, τότε νὰ ἀκολουθῆ ἡ κρίσι καί ὁ μαρasmus.

***

Ὁ Μοναχισμός εἶναι ὁ κατ' ἐξοχὴν πνευματικὸς βίος καί ὁ μοναχὸς εἶναι ὁ κατ' ἐξοχὴν πνευματικὸς ἄνθρωπος. Κάθε ἕνας, πού ἀποφασίζει νὰ ἐνταχθῆ στὸν μοναχισμό, ἐντάσσεται στὴν ἐμπροσθοφυλακὴ τῆς μαχομένης Ἐκκλησίας, πράγμα πού σημαίνει πὼς παίρνει ἐνεργὸ μέρος στὸν ἀόρατο πνευματικὸ πόλεμο. Δὲν νοεῖται μοναχὸς χωρὶς πνευματικότητα, καί ὅταν ἡ πνευματικότης αὐτῆ ἀρχίσῃ νὰ χαλαρώνεται ἢ καί νὰ ἐκλείπῃ, τότε ἐμφανίζεται ἡ κρίσις καί οἱ μονεὲς γίνονται ἀπλὸ ἐνδίατημα καλῶν ἰσως ἀνθρώπων καί ἀγαθῶν, χωρὶς ὅμως κάτι βαθύτερο καί οὐσιαστικότερο.

ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΙΓΝΑΤΙΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΚΕΙΜΕΝΟΝ

Β'. ΜΑΓΝΗΣΙΕΥΣΙΝ ΙΓΝΑΤΙΟΣ

Τοῦ κ. ΚΩΝΣΤ. Γ. ΜΠΟΝΗ

Ἀκαδημαϊκοῦ

Ὁμ. Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

IX. 1. Εἰ οὖν οἱ ἐν παλαιοῖς πράγμασιν ἀναστραφέντες εἰς καινότητα ἐλπίδος ἤλθον, μηκέτι σαββατίζοντες, ἀλλὰ κατὰ κυριακὴν ζῶντες, ἐν ἧ καὶ ἡ ζωὴ ἡμῶν ἀνέτειλεν δι' αὐτοῦ, ὃ τινες ἀρνοῦνται, δι' οὗ μυστηρίου ἐλάβομεν τὸ πιστεῦεν, 5 καὶ διὰ τοῦτο ὑπομένομεν, ἵνα εὐρεθῶμεν μαθηταὶ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ μόνου διδασκάλου ἡμῶν. 2. πῶς ἡμεῖς δυνησόμεθα ζῆσαι χωρὶς αὐτοῦ, οὐ καὶ οἱ προφήται μαθηταὶ ὄντες τῷ πνεύματι ὡς διδάσκαλον αὐτὸν προσεδόκων; καὶ διὰ τοῦτο, ὃν δικαίως ἀνέμενον, παρὼν ἤγειρεν αὐτοὺς ἐκ νεκρῶν.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 194 τοῦ ὄπ' ἀριθ. 19 τεύχους.

1. πράγμασιν: γράμμασιν g 3. κυριακὴν L (Ag): + ζῶν G
4. ὃ τινες L (A?): οἵτινες G, ὅν τινες (A); Lightf. I
ὑπομένομεν LA: ὑπομένωμεν G 8. προσεδόκων g (Σεβῆρος, παρὰ Wolf, Anecdota Graeca IV, Hamb. 1724, '72): (LA) προσεδόκων G.

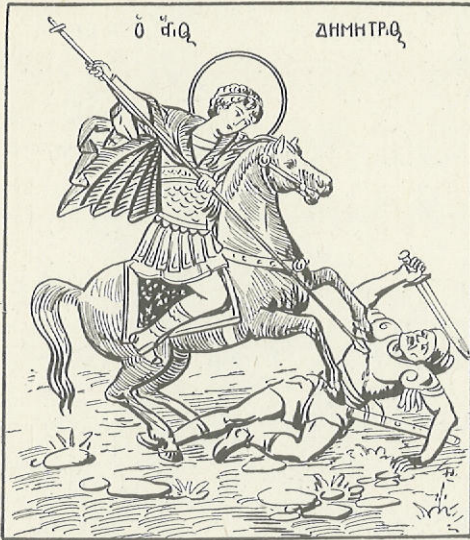
(Ἀπόδοσις εἰς ἀπλὴν νεοελληνικὴν γλῶσσαν)

IX. 1. Ἐὰν λοιπὸν ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι εἶχον συνηθίσει νὰ ζοῦν μὲ τὰς παλαιὰς συνηθείας τὰς ἰουδαϊκὰς ἐφθασαν (κατέληξαν) εἰς τὴν νέαν ἐλπίδα, οὐδέποτε πλέον τηροῦντες (τιμῶντες) τὸ Σάββατον, ἀλλὰ ζῶσι σύμφωνα μὲ τὴν Κυριακὴν ἡμέραν τοῦ Κυρίου, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀνέτειλε καὶ ἡ (νέα) ζωὴ ἡμῶν δι' αὐτοῦ (τοῦ Κ. ἢ Ἰ. Χ.) καὶ τοῦ θανάτου Του, γεγονὸς πού μερικοὶ ἀρνοῦνται, διὰ τοῦ ὁποῦ μυστηρίου ἐλάβομεν (τὴν χάριν) τῆς πίστεως, καὶ διὰ τοῦτο ὑπομένομεν, διὰ νὰ εὐρεθῶμεν (ἀποδειχθῶμεν) μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ μόνου διδασκάλου μας. 2. πῶς ἡμεῖς θὰ ἠμπορέσωμεν νὰ ζήσωμεν χωρὶς αὐτοῦ, ἀφοῦ καὶ οἱ προφῆται ὑπῆρξαν μαθηταὶ αὐτοῦ κατὰ τὸ πνεῦμα καὶ ἐπερίμεναν τοῦτον ὡς διδάσκαλον; Καὶ διὰ τοῦτο, Ἐκεῖνος, τὸν ὅποιον δικαίως ἀνέμενον, ἐλθὼν (ἀφοῦ ἦλθε καὶ ἐγένε ἀνθρωπος, σταυρωθεὶς δὲ κατήλθεν εἰς Ἀδην καὶ ἀνεστήθη) ἤγειρεν αὐτοὺς ἐκ τῶν νεκρῶν (ἀνέστησεν αὐτοὺς ἐκ τοῦ ψυχικοῦ θανάτου εἰς τὴν νέαν ζωὴν τῆς πνευματικῆς μακαριότητος).

2-3. ἀλλὰ ζῶσι σύμφωνα μὲ τὴν Κυριακὴν ἡμέραν τοῦ Κυρίου». Πβλ. Ἀποκ. 1,10. Διδ. 14,1. Βαρν. 15,9. Ἡ Κυριακὴ ἐνωρίτατα ἐορτάζετο ὡς ἡμέρα τοῦ Κυρίου. Πβλ. Α' Κορ. 16,2. Πράξ. 20,7. — Ἡ Κυριακὴ ἀντικατέστησε τὴν ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων ἐορταζομένην ἡμέραν τοῦ Σαββάτου. Παρὰ τοῖς ἐθνικοῖς ἐθεωρεῖτο ὡς «ἡμέρα τοῦ ἡλίου» (dies solis) ἢ πρώτη ἡμέρα τῆς ἐβδομάδος. Τὴν Κυριακὴν ἀνεστήθη ὁ Κύριος μετὰ τὴν εἰς Ἄδου κάθοδον ὡς «ἡλιος σωτηρίας» (sol salutis). Πβλ. E. J. Dölger, Sol salutis, Münster 1925², 364 ἐ. Ἡ χριστιανικὴ Κυριακὴ ἐπομένως εἶναι ἡ εἰς ἀνάμνησιν τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου ἁγία ἡμέρα, κατὰ τὴν ὁποίαν καὶ ἡ ἀληθινὴ ἐν Χριστῷ ζωὴ τῶν χριστιανῶν ἐπισημαίνεται.

4. «δι' οὗ μυστηρίου ἐλάβομεν τὸ πιστεῦεν»: Πβλ. Ἰγν. Ἐφ. 19,1 Πβλ. καὶ Α' Κορ. 2,6 ἐ. Ρωμ. 16,25. Ἐφ. 3,9 ἐ. Κολ. 1,26. 6. «τοῦ μόνου διδασκάλου ἡμῶν»: Πβλ. Ματθ. 23,8.

9. «παρὼν ἤγειρεν αὐτοὺς ἐκ νεκρῶν»: Ἀσφαλῶς ὁ Ἰγνάτιος ἐνταῦθα ὑπαινίσσεται προδήλως τὴν εἰς Ἄδου κάθοδον τοῦ Κυρίου μετὰ τὸν σταυρικὸν θάνατον αὐτοῦ καὶ τὴν τριήμερον ἐν τῷ Ἄδῃ παραμονὴν Του πρὶν τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ, ὅτε καὶ ἤγειρε τοὺς προφήτας ἐκ τοῦ πνευματικοῦ θανάτου εἰς τὴν μακαρίαν ἐν Χριστῷ ζωὴν. Ὅρα καὶ Α' Πέτρ. 3,19 ἐ. 4,6 ἐ. Ἐφεσ. 4,9-10. Ἦσ. 42,7. 49,9. 61,1. Ὅρα καὶ Ματθ. 27,52 ἐ.

‘Η πίστις, σωτήρια δύναμις

Του Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης

κ. ΤΙΜΟΘΕΟΥ

Διαφέρει πολύ ὁ πιστός ἀπὸ τὸν ἀπίστο καὶ τοῦτο ἔχει μεγάλη σημασία γιὰ τὴν κατάστασι τοῦ ἀρρώστου. Ἡ πίστις εἶναι δύναμις ἀκατανίκητη καὶ σωτήρια. Γίνεται ἓνα ὄπλο φοβερό. Ἀναπερώνει τὸ ψυχικὸ σθένος. Διαλύει τὶς σκοτεινὰς σκέψεις τῆς ἀπελπισίας. Προσανατολίζει σωστὰ στὸ σκοπὸ τῆς ἀρρώστιας καὶ χαρίζει ἐλπίδα καὶ ὑπομονή. Ὁ πιστός ἀρρωστος δὲν μένει μόνο μὲ τὴν ἰδέα τῆς ἰατρικῆς ἐπιστήμης, ποῦ ἀγωνίζεται νὰ τὸν θεραπεύσῃ, οὔτε σταματᾷ στὶς δικές του ἀνησυχίες καὶ μελαγχολίες καὶ τοὺς ἄλλους λογισμοὺς, ποῦ ἤμπορε νὰ τὸν οδηγήσουν σὲ ἄγχος καὶ ἀπόγνωσι.

Ἡ πίστις ἐρχεται νὰ δροσίῃ τὸ πνεῦμα, νὰ γλυκάνῃ τὴν πίκρα τῆς ζωῆς, νὰ λιγοστέψῃ τοὺς πόνους. Χαρίζει παρηγοριά καὶ ἀνοίγει ἓνα διάλογο μὲ τὸν οὐρανόν. Ὁ Χριστός, ὁ πρῶτος ἰπνομένος, δὲν εἶναι μακριὰ ἀπὸ τὸν ἀρρωστο. Ἐκεῖνος «διήλθεν εὐεργετῶν καὶ ἰώμενος».

Κι ἂν ἀκόμη δὲν κἀνθὲ θάματα σὲ κάθε ἀρρωστο, γιὰ λόγους ποῦ γνωρίζει ἡ πανσοφία Του, ὅμως ζητᾷ ἓνα θαῦμα νὰ γίνῃ. Ἡ ἀρρώστια νὰ φέρῃ τὸν ἀρρωστο πρὸς τὸν Θεόν. Νὰ γιαντρευτῇ ἡ ψυχὴ πρῶτα ἀπὸ τὸ σῶμα. Ἄν αὐτὸ δὲν γίνῃ, ὁ σκοπὸς τῆς ἀρρώστιας δὲν πέτυχε. Ἡ ἀπιστία κλείνει τὸ δρόμο καὶ ἀφήνει τὸν παλαιῶρο ἀρρωστο χωρὶς ἐλπίδα, χωρὶς Θεόν, χωρὶς μετάνοια.

Ἐπάρχουν ὅμως καὶ τόσα πολλὰ ποῦ μπαίνουν μέσα σ’ αὐτὸ τὸ θεῖο μυστήριον. Ἡ ἐλπίδα τῆς σωτηρίας εἶναι τὸ μεγάλο ἀγκίστρι τοῦ Θεοῦ, ποῦ μᾶς ἀνεβάζει στὰ οὐράνια. Ὁμως αὐτὸ τὸ ἀγκίστρι δὲν κατορθώ-

νει νὰ μᾶς πιάσῃ, ὅταν, σὰν ἀγριοκάτσικα πηδᾶμε στὶς ἐρμητιές τῆς ἀμαρτίας, τῆς ἀταξίας, τῆς ἀσωτείας καὶ σὲ ὅλες τὶς σκοτεινὰς κατοπιές τῆς χωρὶς φόβου Θεοῦ ἀμαρτωλῆς ζωῆς. Ἡ ἀρρώστια εἶναι τὸ δόλωμα τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ ἀγκίστρι τῆς ἀγάπης του μᾶς σύρει κοντὰ του. Ὅσοι θὰ καταλάβουν αὐτὴ τὴ μεγάλη ἀλήθεια θὰ μακαρίζουν τὴν ὥρα ποῦ ἀρρώσταναν. Τὸ εἶδαμε σὲ πολλοὺς. Τὸ ἐπικυρώνει ἡ καθημερινὴ πείρα σὲ πολυάριθμους ἀρρώστους, ποῦ ἡ ἀσθένειά των ἐγένε ἀφορμὴ νὰ γνωρίσουν τὸν Θεόν, νὰ βροῦν τὴν ἀξία τοῦ ἀνθρώπου, νὰ ἀκολουθήσουν μιὰ νέα τακτικὴ στὴ ζωὴ των, μετὰ τὴν δοκιμασία καὶ ἄλλους νὰ διδάξουν μὲ τὴν πείρα των καὶ σὲ ἄλλους νὰ μεταδώ-

σουν τὴ χαρὰ καὶ τὸν ἐνθουσιασμό ἀπὸ τὴν ἀλλαγὴ τῆς ζωῆς των. Πόσο διαφέρει ἡ παλιὰ ζωὴ τῆς ἀπιστίας ἀπὸ τὴν τωρινὴ ζωὴ τῆς πίστεως! Τότε ἦταν ὅλα μαῦρα καὶ ἡ μεγαλύτερη συμφορὰ ἦταν ὁ κλονισμὸς τῆς ὑγείας. Τώρα καταλαβαίνει πῶς ἡ μεγάλη δυστυχία γιὰ τὸν ἄνθρωπο εἶναι νὰ ζῇ χωρὶς Θεόν καὶ ἐλπίδα. Τότε ἦταν ἔτοιμος νὰ εἰρωνευθῇ τὴν πίστι, νὰ περιφρονῆσῃ τὴν ἔσομολόγησι, τὴ λατρεία, τὴ θεία κοινωνία, τὸν ἐκκλησιασμό, τὴν ἱερωσύνη, τὴν προσευχὴ. Τώρα ὅλα αὐτὰ τοῦ ἐγιναν φῶς, χαρὰ καὶ εἰρήνη, πραγματικὴ ἀνάστασις καὶ ἀληθινὴ ζωὴ.

Φαίνεται καθαρὰ ἡ δύναμις τῆς πίστεως στὴν ὑπομονὴ καὶ τὴ χαρὰ τοῦ ἀρρώστου.

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

- * **‘Η θεία Λειτουργία τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσόστομου** (σὲ *διχρωμία*, δρχ. 20).
- * **Ἱερὰ Σύνοψις** (σελ. 776, δρχ. 160).
- * **Μικρὸς Συναξαριστῆς, ἐπισκόπου Διονυσίου Λ. Φαριανοῦ, Μητροπ. Σερβίων καὶ Κοζάνης,** (δρχ. 250).

Ἀρρώστια καὶ χαρὰ εἶναι δύο ἀντίθετα πράγματα. Στὴν ἀρρώστια εἶναι πόνος, στενοχωρία, ἀπογοήτευσις. Καθηλώνει τὸν ἄνθρωπο στὸ κρεβάτι, τὸν ψῆνει ὁ πυρετός. Ἐγχειρίζεται, δὲν τρώγει, δὲν κοιμᾷται, ὑποφέρει καὶ κινδυνεύει ἡ ζωὴ του. Ποῦ νὰ βρῇ τὴ χαρὰ καὶ τὴν εἰρήνη μὲσα σὲ τόση θλίψι καὶ ταλαιπωρία.

Καὶ ὅμως εἶναι καταπληκτικὸ τὸ φαινόμενο. Ἀρρωστοὶ μὲσα στὴ δοκιμασία των παρουσιάζονται χαρούμενοι καὶ εὐτυχισμένοι. Εἶναι ὁ καρπὸς τῆς πίστεως. Ἐχουν τὴν πεποίθησι πῶς ὁ Κύριος «παιδεύει ἐπὶ τὸ συμφέρον».

Ἀπὸ τὴ θλίψι αὐτὴ ἀναπηδᾷ ἡ χαρὰ τῆς ἀγιότητος καὶ τῆς σωτηρίας. Τὸ σῶμα ὑποφέρει ἀλλὰ ἐξαγιάζεται καὶ ἡ ψυχὴ τελειοποιεῖται. Ἡ θεία χωρὶς ὑπερνικᾷ τὸν πόνον καὶ ἡ πίστις τὴν ἀρρώστια.

**ΟΙ ΒΑΘΜΙΔΕΣ
ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ
ΜΟΡΦΩΣΕΩΣ
ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ
ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΚΗ
ΗΛΙΚΙΑ**

Τοῦ κ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ
Πρυτάνεως τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Τὸ χριστιανικὸ ποιμαντικὸ καὶ μορφωτικὸ ἔργο πρέπει νὰ προσαρμοθῆ τὶς προσπάθειές του στὴν δεκτικότητα τῶν παιδιῶν, ὅπως γενικὰ πρέπει νὰ συγκαταβαίη πρὸς τοὺς νηπίους ἐν Χριστῷ, οἱ ὅποιοι ἔχουν ἀνάγκη γάλακτος καὶ ὄχι βρώματος καὶ στερεῆς τροφῆς (Α' Κορ. γ', 2 καὶ Ἐβρ. ε', 13 - 14).

Σὲ κάθε βαθμίδα τῆς ἡλικίας προσιδιάζει ἰδιαιτέρως τρόπος οἰκειώσεως τῆς μορφωτικῆς διδασκαλίας, ἀντιστοιχώντας στὴν ψυχολογικὴ καὶ πνευματικὴ ἀνάπτυξη τῶν παιδιῶν, πὺ μορφώνονται καὶ γίνονται ἀντικείμενο τῆς ποιμαντικῆς φροντίδος.

Κατὰ τὴν προσχολικὴ ἡλικία κυριαρχεῖ ἡ ἀντίληψη, πὺ δημιουργεῖται μὲ τὶς αἰσθήσεις, τὴν ἐποπτεία καὶ τὸ παίγνιδι. Ἐπίσης κατὰ τὴν περίοδο αὐτὴ εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη ἡ φαντασία, ἡ τάση μιμήσεως τῶν μεγαλύτερων καὶ ἡ εὐκολία, μὲ τὴν ὁποία ἀσκεῖται ὑποβολὴ πάνω στὴν ψυχὴ τῶν παιδιῶν. Σύντομες βιβλικὲς διηγῆσεις, πὺ ἐξιστοροῦνται κατὰ τρόπον ἀπλό, εἶναι κατάλληλες γιὰ τὴν ἡλικία αὐτὴ. Ἐπίσης ἡ δαψιλὴς χρῆση τοῦ χειροτεχνήματος καὶ τῶν ὀπτικοακουστικῶν μέσων εἶναι κατάλληλη γιὰ τὰ παιδιά τῆς προσχολικῆς ἡλικίας.

Κατὰ τὰ τρία πρῶτα σχολικὰ ἔτη οἱ ἀναπτυσσόμενες διανοητικὲς δυνάμεις συνδέονται εὐκόλα μὲ πράγματα, πρόσωπα, γεγονότα, πὺ συναρτῶνται πρὸς τὴν ζωὴ τῶν παιδιῶν. Ἡ ροπή τους πρὸς τὰ παίγνιδια ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι μεγάλη. Παράλληλα ἀναπτύσσονται ἀλτρούστικες τάσεις. Οἱ ἱστορικὲς διηγῆσεις εἶναι ἰδιαίτερα ἐλκυστικὲς καὶ μποροῦν νὰ ὑποβοηθήσουν τὰ παιδιά νὰ σχηματίσουν ἔννοιες (π.χ. περὶ δικαιοσύνης, περὶ τιμιότητος, περὶ φιλαληθείας).

Ἡ συνηθισμένη στὴν ἡλικία αὐτὴ στάση τοῦ ἀφελοῦς ρεαλισμοῦ συνδέεται μὲ μιὰ τάση, πὺ ἀρχίζει νὰ παρουσιάζεται, πρὸς σαφὴ διάκριση μεταξὺ φανταστικοῦ κόσμου, μεταξὺ μύθου καὶ πραγματικότητος.

Ἡ ὥριμη παιδικὴ ἡλικία (ἀπ' τὸ τέταρτο ἕως τὸ ἕκτο σχολικὸ ἔτος) κρατιέται σὲ ἀπόσταση ἀπ' τὰ ἀντικείμενα, πρᾶγμα πὺ ὁδηγεῖ στὴν σύλληψη τοῦ οὐσιώδους περιεχομένου τους. Τὰ παιδιά εἶναι ἱκανὰ νὰ προσδιορίζουν τὶς ἐμπειρίες καὶ τὰ βιώματά τους μὲ γενικὲς ἔννοιες καὶ νὰ τὶς ταξινομοῦν λογικῶς. Ἔτσι εἶναι προσιτὰ στὴν γνώση τους δεδομένα, γιὰ τὰ ὁποῖα δὲν ἔχουν μὲν ἄμεση ἐμπειρία, ἀλλὰ κατανοοῦν πληροφορίες γιὰ τὰ ἐννοιολογικὰ γνωρίσματά τους. Κατὰ τὴν ἡλικία αὐτὴ κυριαρχεῖ κριτικὸ ἐνδιαφέρον, πὺ κατευθύνεται πρὸς τὰ πράγματα, ἀλλ' ἀκόμη δὲν παρουσιάζονται ἀμφιβολίες, πὺ ἀφοροῦν στὶς χριστιανικὲς ἐκκλησιαστικὲς παραδόσεις. Ἐπίσης ἡ ἡλικία αὐτὴ διακρίνεται γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ συλλογικοῦ πνεύματος καὶ τὴν ἠρωολατρεία. Οἱ διηγῆσεις γιὰ τοὺς ἠρώες τῆς Ἀγίας Γραφῆς καὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας εἶναι γιὰ παιδιά τῆς ἡλικίας αὐτῆς ἐξόχως θελκτικὲς. Τοῦτο δὲν πρέπει νὰ ἀποκλείη καὶ τὴν προσφορὰ ὕλης, ἡ ὁποία δὲν περιέχει διηγῆσεις, ἀλλ' ἐννοιολογικὴ διδασκαλία ἀπλῆς μορφῆς (λ.χ. ἐρμηνεῖα τοῦ συμβόλου τῆς πίστεως, τῆς Κυριακῆς προσευχῆς, τοῦ δεκαλόγου, ἀπλῶν βιβλικῶν περικοπῶν).

Κατὰ τὶς πρῶτες γυμνασιακὲς τάξεις (ἀπ' τὸ ἕβδομο ἕως τὸ ἕνατο ἢ τὸ δέκατο σχολικὸ ἔτος), δηλαδή κατὰ τὴν προεφηβικὴ καὶ τὴν ἐφηβικὴ περίοδο, ἀρχίζει ἡ ἐκδήλωση τῆς τάσεως πρὸς ἀνεξαρτησία καὶ τῆς στροφῆς τοῦ βλέμματος πρὸς τὴν ἐσωτερικὴ πραγματικότητα. Κατὰ τὴν περίοδο αὐτὴ ἐκδηλώνονται οἱ διαφορὲς ἀξιολογικὲς προδιαθέσεις τῆς ψυχῆς, παρουσιάζεται τὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τοὺς διαφόρους τομεῖς τοῦ πολιτισμοῦ καὶ καθίσταται δυνατόν νὰ ἀναπτύσσεται ἡ συστηματικὴ σκέψη, πὺ θεμελιώνεται πάνω σὲ ἀφηρημένους ἔννοιες καὶ πὺ συλλαμβάνει βαθύτερες πνευματικὲς σχέσεις καὶ συναρτήσεις. Ὡστε κατὰ τὴν περίοδο αὐτὴ εἶναι σκόπιμο νὰ περιορίζονται οἱ ἱστορικὲς διηγῆσεις, ἀντικαθιστάμενες καὶ ἀπὸ μαθήματα, πὺ προβάλλουν τὶς ἰδέες μὲ ἐννοιολογικὴ ἀνάπτυξη. Εἶναι αὐτονόητο, πὺς καὶ τὰ μαθήματα αὐτὰ πρέπει νὰ διανθίζονται μὲ ἀνέκδοτα ἢ εὐσύννοπα ἱστορικὰ καὶ διηγηματικὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα, ὡς γνωστόν, εἶναι ἀρεστὰ ἀκόμη καὶ στοὺς ἐνήλικες. Κατὰ τὴν ἡλικία αὐτὴ ἐπίσης ἐκκολάπτεται τὸ ἐναντι τῶν ἀληθειῶν τῆς πίστεως σκεπτικιστικὸ πνεῦμα, συνάπτονται οἱ πρῶτες φιλίες καὶ παρουσιάζονται οἱ ἐσωτερικὲς συγκρούσεις, πὺ ἀναφέρονται στὴν γενετήσια σφαῖρα. Ἐπομένως τὸ χριστιανικὸ μορφωτικὸ ἔργο πρέπει νὰ βοηθήσῃ τοὺς νέους, πὺ βρίσκονται στὸ στάδιο αὐτὸ τῆς ἀναπτύξεως, νὰ ὑπερπηθήσουν τὶς δυσκολίες αὐτές.

ΕΝΑ

ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ

ΚΥΚΛΩΜΑ

Του π. ΦΙΛΟΘΕΟΥ ΦΑΡΟΥ

Μιά ακόμη κλασική περίπτωση από τη σύγχρονη οικογενειακή ζωή. Οι εύποροι γονείς που δε χάλασαν ποτέ κανένα χατήρι του παιδιού τους, που σαν αποτέλεσμα δεν ανάπτυξε κανένα κίνητρο για καμιά προσπάθεια γιατί έχει πάντοτε ό,τι επιθυμήσει.

Μ' αυτή την τακτική οι γονείς, ύποσυνειδητα βέβαια, ενθαρρύνουν την εξάρτηση του παιδιού τους απ' αυτούς, και ιδιαίτερα η μητέρα που είναι εκείνη που συνήθως χρηματοδοτεί τον γιό. Η τακτική αυτή σύμφωνα με την όποια η μητέρα παίρνει τα χρήματα από τον πατέρα και τα δίνει στο παιδί, είναι πολύ συνηθισμένη και μαζί με άλλα συμβάλλει στην απομάκρυνση του παιδιού από τον πατέρα και την προσκόλλησή του στη μητέρα.

Ο παπάζ του παραδείγματος αυτού γενικά ἐνήργησε με μεγάλη ποιμαντική διάκριση και ἔδωσε τὴν εὐκαιρία σ' αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο νὰ ἐκφράσει κάτι πού πολὺ τὸν βασάνιζε. Ἄν ἤθελε νὰ προχωρήσει σὲ μιὰ περισσότερο θεραπευτικὴ ἐπέμβαση θὰ ἔπρεπε νὰ ἐπιδιώξει μιὰ συνάντηση με τοὺς δύο συζύγους μαζί, ἀπὸ τὴ σχέση τῶν ὁποίων φαίνεται νὰ ξεκινᾶ τὸ σημερινὸ πρόβλημα.

★

Ἄνδρας 70 ἐτῶν, ἔγγαμος, ἔμπορος.

Ἰερεύς: Χαίρετε.

Ἀσθενής: Χαίρετε, δέσποτα (πολὺ κρύα).

Ἰερ.: Μπορῶ νὰ καθήσω λίγο μαζί σας;

Ἀσθ.: Καθίστε.

Ἰερ.: Εἶμαι ἕνας ἀπὸ τοὺς δώδεκα ἱερεῖς πού κάθε Πέμπτη ἔχουμε συγκέντρωση ἐδῶ στὸ Νοσοκομεῖο καὶ κάνουμε πρακτικὴ ἐξάσκηση σὲ θέματα ποιμαντικῆς. Κατὰ τὴν ἡμέρα αὐτὴ εἶμαι καὶ ὁ Ἐφημέριος στὸ θάλαμο αὐτό. Ἔτσι βρέθηκα σήμερα κοντὰ σας.

Ἀσθ.: Χαίρομαι, δέσποτα. Καλὰ κάνετε (πολὺ κρύα).

Ἰερ.: Πῶς ὀνομάζεσθε; καὶ ποιά αἰτία σᾶς ἔφερε στὸ Νοσοκομεῖο;

Ἀσθ.: Ἀντώνη με λένε καὶ εἶμαι ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ. Βάσανα, πάτερ... Βάσανα... (κουνᾶ τὸ κεφάλι). Τί νὰ κάνουμε! Καλὰ κάνατε καὶ περάσατε καὶ ἀπὸ ἐμένα. Ἄλλὰ, βάσανα, δέσποτα... πολλὰ βάσανα. Τί νὰ κάνουμε!

Ἰερ.: Ἔχετε δικούς σας ἀνθρώπους; Σᾶς ἐπισκέπτονται;

Ἀσθ.: (Ἐβγαλε ἕναν ἀναστεναγμὸ καὶ δύσκολα ἀπάντησε ἐπιγραμματικὰ). Ἔχω γυναίκα καὶ ἕνα παιδί. Ἡ γυναίκα μου ἔρχεται κάθε ἡμέρα καὶ με βλέπει. (Ἐπικρατεῖ σιωπῆ. Ἐπειτα): Ἄχ βάσανα.

Ἰερ.: Ὁ γιός σας εἶναι μικρὸς ἢ δρίσκεται μακριὰ σας καὶ δὲν μπορεῖ νὰ ἔλθει;

Ἀσθ.: Οὔτε τὸ ἕνα, πάτερ, οὔτε τὸ ἄλλο. Ἄλλὰ τί νὰ πεῖ κανεὶς... (Κουνᾶ τὸ κεφάλι: σάν νὰ θέλει κάτι νὰ πεῖ).

Ἰερ.: (Ἐπειδὴ τὸν βλέπει δύσκολο στὴ συζήτηση ἀφ' ἑνός, καὶ ἀφ' ἑτέρου, ὅτι τὸν ἀπασχολεῖ ἔντονα, κατὰ τὴ γνώμη του, τὸ θέμα τοῦ παιδιοῦ του, ἐπιμένει μετὰ τὴ σιωπῆ του νὰ συνεχίσει ἐκείνος τὴ συζήτηση. Μετὰ ἀπὸ ἕνα λεπτὸ σιωπῆς συνεχίζει):

Ἀσθ.: Ἔχω ἕνα γιό. Τελείωσε τὸ γυμνάσιο. Δὲ θέλησε νὰ συνεχίσει τίς σπουδές. Πῆγε φαντάρος. Γύρισε. Συνεχίζει νὰ ζεῖ μαζί μας (στὸ σημεῖο αὐτὸ σκουπίζει τὰ δακρυσμένα μάτια του), σπαταλώντας τὰ λεφτὰ μας. Καὶ δὲν τὸ λέω αὐτό, πάτερ, ἀπὸ τσιγκουνιά. Δόξα τῷ Θεῷ ἔχω πολλὰ χρήματα. Τυγχάνω ἔμπορος. Ἔχω λεφτὰ πολλὰ, σπίτια, μαγαζιά. Δὲν τὸ λέω, λοιπόν, ἀπὸ τσιγκουνιά. Ἄλλοῦ με πονάει. Φοβᾶμαι ὅτι θὰ πεθάνω, διότι ἔχω ἀναιμία, καὶ δὲν θὰ δῶ τὸ παιδί μου, νὰ κρατήσει ὅτι ἀπόκτησα καὶ δὲν θὰ τὸν δῶ νὰ συνεχίζει τὴ δουλειά μου. Γυρίζει δεξιά κι ἀριστερὰ με φίλους του, ξοδεύοντας πολλὰ χρήματα ἡμερησίως. Τὸ μόνο πού τὸν ἐνδιαφέρει εἶναι πῶς θὰ γλεντήσει τὴ ζωὴ του, ἀδιαφορώντας γιὰ τὸ μέλλον του. Πολλοὶ ἀπὸ τὸ δικό μου κύκλο με ρωτοῦν, τί κάνει ὁ γιός μου. Κι ἐγὼ κάθε φορὰ δρίσκω καὶ κάποια δικαιολογία. Ντρέπομαι, πάτερ, ντρέπομαι γιὰ τὸ γιό μου. Ντρέπομαι τοὺς φίλους μου. Ἔχω μεγάλο κύκλο γνωριμιῶν. Δὲν τὸ λέω γιὰ νὰ καυχθῶ, ἀλλὰ αὐτὴ εἶναι ἡ πραγματικότητα. Ὅταν συζητῶ μαζί τους γιὰ τὴν οικογένειά μου πάντοτε ὑποφέρω. Ὅκτῶ δλόκληρα χρόνια ζῶ μέσα σ' αὐτὴν τὴν ἀγωνία. Τώρα τελευταῖα μοῦ ἀνοίγει καὶ μιὰ καινούργια πληγὴ. Μοῦ ζητᾶ 500.000 δρχ. Θέλει, λέει, νὰ ἀνοίξει ἕνα σουβλατζίδικο. Γιὰ φαντάσου, πάτερ, ὁ γιός μου με τόση περιουσία καὶ ἀξιοπρεπὴ ἐργασία ἔτοιμη, νὰ καταντήσει νὰ πουλᾶ σουβλάκια. Πῶς νὰ μὴ στενοχωριέμαι. Δὲν ὑπολογίζω τὰ χρήματα, ἔχω νὰ τοῦ τὰ δῶσω. Ἄλλὰ ξέρω ἐκ τῶν προτέρων ὅτι θὰ ἀποτύχει.

Συνέχεια στὴ σελ. 220

Η ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ ΤΟΥ ΠΑΠΑ

Η ΠΙΣΤΗ ΤΩΝ ΑΓΩΝΙΣΤΩΝ ΤΟΥ ΣΑΡΑΝΤΑ (Β')

(40 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ 28η ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ)

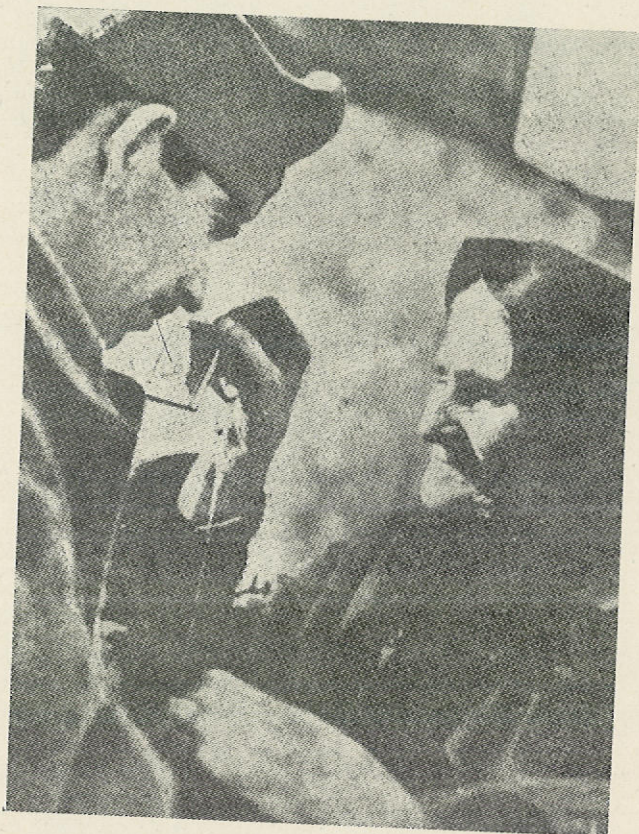
Τοῦ κ. **I. Μ. ΧΑΤΖΗΦΩΤΗ**

Ἡ ἀναφορὰ καὶ οἱ ἐπικλήσεις λαοῦ καὶ ἀγωνιστῶν στὸν Θεό, τὴν Παναγία, τοὺς Ἁγίους ἦσαν συνεχῆς καὶ ἀποτελεσματικὴ. Χαρακτηριστικὸ εἶναι ἓνα δημοτικὸ τραγούδι, ποὺ κατέγραψε στὴ Νάξο ὁ Νίκος Βλ. Σφυρῶνας («Ἀπεραθίτικα πολεμικὰ τραγούδια») :

*«Βοήθησ', Ἀη-Γιώργη μου, ἐκεῖνοι ἀπὸ κεῖ ἀπάνω
καὶ τὰ κουτάλια σου χρυσὰ ὄλα θὰ σοῦ τὰ κάνω.
Κιουρά μου Φαναριώτισσα, μὲς τὸ βουνὸ χισιμένη,
καὶ νᾶναι οἱ φαντάρου μας ὡς τὴ Λαμπρὴ φερμένοι.
Βοήθα, Παναγιά μου, τὸ γκάθε σου φαντάρου,
κι ἐκεῖνο τὸ κοπέλι ποὺ θὰ πρόκειται νὰ πάρω.
Νάχου γκαλὴ πρωτοχροινὰ βοήθησε, Θεέ μου,
καὶ κολλιτσιρίνα δῶσ' ἴωνε τὴ νίκη τοῦ πολέμου.
Ποὺ νὰ ὕρισουν νικητὲς μὲ τὸ σαραντιάνα
καὶ τὰ τσουράπια νὰ μὴν εἶν' ἀκόμα τελειωμένα...»*

*Τὰ παιδιὰ ποῦναι σὶτὴ μάχη,
ὁ Θεὸς καλὰ νὰ ἶᾶχει.
Ποὺ πολεμοῦνε τὰ παιδιὰ
νὰ φέρουνε τὴ Δευτεριά.
Φέρε μᾶς ἴνε, Θεέ μου,
μὲ τὸ τέλος τοῦ πολέμου».*

Τὰ πάντα τὰ βάσιζαν στὸ Θεὸ κ' ἦταν στενότερα δεμένοι μαζί του. Ἐκκλησιάζονταν, ἐξομολογοῦνταν καὶ μεταλάμβαναν. Ἡ Ἐκκλησία εἶχε στείλει στὸ μέτωπο στρατιωτικούς ἱερεῖς ποὺ τελοῦσαν ἀδιάκοπα θεῖες λειτουργίες σὲ ἀντίσκηνα, σὲ κάποιο παράπηγμα ἢ σπηλιά, ἐν ἀνάγκῃ στὸ ὑπαιθρο. Ὅρισμένοι ἀπ' αὐτοὺς ἄφησαν ἐκεῖ τὴν τελευταία πνοή τους, λ.χ. ὁ Ἀρχιμ. Ἱερόθεος

Διὰ τοῦ Χριστοῦ τὴν πίστιν τὴν ἁγίαν
καὶ τῆς Πατρίδος τὴν ἐλευθερίαν ...

Μπαζιώτης, ἀπὸ τὸ Ναῦπλιο, θεολόγος καὶ ἱεροδιδάσκαλος, ἐφημέριος στὸν Ἅγιο Νικόλαο Ναυπλίου ἔδαψε μὲ τὸ τίμιο αἷμα του τὸ χιονισμένο ἔδαφος τοῦ μετώπου. Τὴν προτομή του μπορεῖ νὰ τὴ δῆ κανεὶς στὸ προαύλιο τοῦ γαοῦ αὐτοῦ.

Ὅπως ἄποτε, δὲν ἦταν χωρὶς ἰδιαιτέρη σημασία ὁ ὀρθόδοξος χαρακτήρας ποὺ εἶχε ἡ πίστιν τοῦ λαοῦ, ποὺ

ἀγωνιζόταν στο όνομα του Τριαδικού Θεού για τον πιο ιερό σκοπό. Να κρατήσει λεύτερη την πατρίδα, αδούλωτο το φρόνημα, ελεύθερη τη λατρεία. Κ' ήξερε ο Έλληνας πόσο και η Έκκλησία διώχθηκε στα Ιταλο-

Στρατιωτικός Ιερέας στο μέτωπο του Σαράντα.

Ο Αρχιμ. Χρυσόστομος Δεληγιαννόπουλος, σήμερα Μητροπολίτης Αργολίδος.

κρατούμενα Δωδεκάνησα, που στέγαζαν κάτω από τον φασιστικό ζυγό. Στο μελέτημά του «Πώς είδαν οι Ιταλοί τον πόλεμο του 1940 - 41» (Ιωάννινα 1974, σσ. 32 - 33), ο Καθηγητής της Ιστορίας κ. Ζαχαρίας Ν. Τσιρπανλής παρατηρεί ανάμεσα σε άλλα:

«Αλλά και κάτι άλλο έλειπε από τους Ιταλούς στρατιώτες. Η ταύτιση του θρησκευτικού συναισθήματος με το έθνικό αίσθημα. Πρόκειται για μιὰ σύζευξη αρμονική ψυχολογικών καταστάσεων που παρατηρείται ιδι-

αίτερα έντονα στον ελληνικό λαό από τα χρόνια της τουρκοκρατίας και που συνεχίζεται ως σήμερα. Για τον Έλληνα, Πατρίδα, Γένος, Έθνος και Όρθοδοξία, Εκκλησία, είναι έννοιες αδιαχώριστες, αμάλγαμα αξεδιάλυτο».

Δεν πρόκειται για φιλολογικό συμπέρασμα. Το βεβαιώνουν οι ήγῆτορες του αγώνα του Σαράντα. Ο τότε Διοικητής του Β' Σώματος Στρατού, αντιστράτηγος Παπαδόπουλος, 91 χρονών σήμερα, σε συζήτησή μας μᾶς τόνισε ἐμφαντικά:

«Τρία στοιχεία συνέτειναν στη νίκη του Σαράντα, ή ἐνόττητα, ο πατριωτισμός και το θαύτατο θρησκευτικό αίσθημα του στρατού μας».

Και ο Σεβ. Μητροπολίτης Αργολίδος κ. Χρυσόστομος, που υπηρέτησε στο μέτωπο του ελληνοϊταλικού πολέμου ως στρατιωτικός Ιερέας μᾶς ἔχει εἰπωμένο:

«Μιὰ ἡμέρα πληροφορήθηκα ὅτι ἀνάμεσα στους Ιταλούς αἰχμαλώτους του Συντάγματος ὑπῆρχε κι ἕνας καθολικός παπάς. Μὲ ἀγωνία ἔσπευσα νὰ τὸν συναντήσω, — ὡς ἱερωμένος, — γιὰ νὰ πάρω και νὰ φυλάξω τις «ὄστιες» που πίστευα ὅτι κρατοῦσε πάνω του. Ὅταν τὸν συνάτησα και τοῦ ἐξήγησα τὴν αἰτία, γιὰ τὴν ὁποία εἶχα ζητήσει νὰ τὸν δῶ, μὲ τρομερὴ ἀπάθεια κι ἀδιαφορία μου ἀπάντησε ὅτι τις εἶχε ἀφήσει στὴ σκηνή του. Ἐνας Ὀρθόδοξος Έλληνας παπάς, ποτὲ δὲν θὰ ἐγκατέλειπε τὸ ἅγιο δισκοπότηρο. Μ' αὐτὸ ἀγκαλιὰ θὰ τὸν ἔπιαναν, αἰχμάλωτο. Γι' αὐτὸ νικᾶμε οἱ Έλληνες».

Ἡ Έκκλησία μας, ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ὁποίας βρισκόταν ἡ ὠραία ἐκείνη μορφή του ἀπὸ Τραπεζοῦντος Χρυσάνθου, κατέβαλλε ἄοκνες προσπάθειες γιὰ νὰ δυναμώση τὴν πίστη, νὰ ἀνακουφίση τοὺς ἀγωνιστές. Ἡ δράση τῆς «Προνοίας στρατευμένων τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν» ἐκεῖνες τις δύσκολες ὥρες ἦταν εὐεργετική γιὰ μὲγα ἀριθμὸ οἰκογενειῶν τῶν πολεμιστῶν. Ὅλοι οἱ στρατιῶτες εἶχαν ἐφοδιασθῆ μὲ τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας, στους ἀξιωματικούς ἡ Έκκλησία εἶχε στείλει χρυσοὺς κι ἀργυροὺς σταυροὺς, ἀνάλογα μὲ τὸ βαθμὸ τους, στους σωματάρχες χειροποίητες βυζαντινὲς εἰκόνες τῆς Θεομήτορος Ἐπισκέψεως, Γλυκοφιλούσας, Μεγαλόχαρης (βλ. Ἰ. Μ. Χατζηφώτη: «Ἡ Παναγία τοῦ Σαράντα», Έκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια, 1 Νοεμβρίου 1979). Κι ὅπως ὁ ἴδιος ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Χρυσάνθος ἀναφέρει σ' ἕνα γράμμα του (Έκκλ. Ἀλ., ὅπ. παρ.):

«Ἀφ' ἧς ὁ ἐπίδουλος και ἄδικος ἐχθρὸς ἐπέδραμεν εἰς τὴν χώραν ἡμῶν, οὐδόλως ἐπαύσαμεν μετὰ τοῦ εὖσε-

Συνέχεια στὴ σελ. 220

ΣΤΟ ΦΟΒΕΡΟ ΒΗΜΑ

Τοῦ κ. ΧΡ. Γ. ΑΡΓΥΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ
Θεολόγου - Διαφωτιστοῦ

Εἶναι γνωστὸ ὅτι κατὰ τὴν πολυετῆ ἀπουσίαν τοῦ Ὀδυσσεῶς ἐκ τῆς Ἰθάκης, εἶχον συγκεντρωθῆ ἐντὸς τοῦ ἀνακτόρου του πολυάριθμοι μνηστήρες, οἱ ὁποῖοι «ἐθύον καὶ ἀπώλλυον», εἰς βάρος τῆς Ξένης περιουσίας. Ὅσακις δὲ ἐγίνετο συζήτηση περὶ τῆς τύχης καὶ τῆς ἐνδεχομένης ἐπιστροφῆς τοῦ Ξενητεμένου, οἱ πλείστοι ἐξ αὐτῶν ἐχλεύαζον καὶ εἰρωνεύοντο, νομίζοντες πῶς τοῦτο ἀπεκλείετο, διότι θὰ εἶχε πλέον κατασπαραχθῆ ἀπὸ τ' ἀγρία τῆς Ξηρᾶς ἢ ἀπὸ τὰ σαρκοβόρα σκυλόψαρα τῆς θαλάσσης. Καθὼς ἀπεδείχθη ὅμως ἐλογάριαζαν χωρὶς τὸν Ξενοδόχο, διότι κάποια ἡμέρα, εἰς τὸ θασιλικὸν προαύλιον, παρουσιάσθη ἕνας Ζητιάνος, ποῦ μόνο ἕνα γέρικο λαγωνικὸ τὸν ἀντελήφθη, ἀπὸ τὴν ὀσμή, ποῖός ἦταν.

Μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων ἡμερῶν «ὁ Ζητιάνος» εὕρισκετο πρὸ τῶν ἀσεβούντων μνηστήρων, μὲ πνυτωμένο τὸ τόξον καὶ τίς σαΐτες ἀπειλητικῶς ἐστραμμένες ἐναντίον των, ἀποκαλύπτων ὅτι εἶναι ὁ οἰκοδεσπότης καὶ ζητεῖ ἐπιβολὴν δικαιοσύνης, μεταφραζομένην διὰ τῆς λέξεως* Θ ἄ ν α τ ο ς.

Καὶ σήμερον ὑπάρχουν ἄνθρωποι, κουτοπόνηροι καὶ θρασύδειλοι, οἱ ὁποῖοι τρώγουν καὶ πίνουν μέσα στὸ σπίτι τοῦ Θεοῦ, εἰρωνευόμενοι καὶ χλευάζοντες τὴν διδασκαλίαν τῆς θρησκείας Του περὶ ἠθικῆς, δικαιοσύνης καὶ τελικῆς κρίσεως, θαυκαλιζόμενοι ὅτι εἶναι ἐξελεγμένοι, πολιτισμένοι καὶ προοδευτικοί! Πρέπει ὅμως νὰ βεβαιωθοῦν ὅτι γιώτα ἕνα ἢ μία κεραία δὲν πρόκειται ν' ἀκρωθῆ ἐξ ὅσων προεῖπε τὸ στόμα τῆς Ἀληθείας, καὶ δὲν πρόκειται νὰ θραδύνῃ ὁ ἐρχόμενος κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς, πρὸ τοῦ θήματος τοῦ Ὁποίου θὰ κληθοῦν, ἄ ν ο π ε ρ θ ἔ τ ω ς, νὰ ἐμφανισθοῦν, ἵνα κριθοῦν καὶ μάλιστα μετὰ τὴν πρόσθετον κατηγορίαν τῶν προειδοποιηθέντων, ἀλλὰ μὴ συμμορφωθέντων, ἢ ὁποῖα ἐπισύρει τὴν ποινὴν τοῦ τριγμοῦ καὶ βρυγμοῦ τῶν ὀδόντων.

Ἡ θέσις τῶν Χριστιανῶν εἶναι προνομιούχος καὶ πλεονεκτική, ἀλλὰ καὶ ἡ εὐθύνη των ἀφαντάτως ἠυξημένη ἐπὶ τοῦ ὧμου των. Ἡ λεπτότης τῆς ὑπεροχῆς των ἀπαιτεῖ νὰ εἶναι ἄ μ ε μ π τ ο ι, καὶ μάλιστα ὅσον βλέπουν τὴν ἡμέραν τῆς Κρίσεως ἐγγίζουσαν, πρὸς τὴν ὁποῖαν καθημερινῶς καὶ πλησιάζουν. Ἀναλογιζόμενοι δὲ ὅτι ἐάν ὁ δίκαιος μόλις σώζεται, ὁ ἀσεβὴς καὶ ἀμαρτωλὸς ποῦ φανῆται; καὶ ἐνθυμούμενοι ὅτι συντόμως θὰ εὑρεθοῦν μετὰ τῶν ἄδου καὶ οὐρανοῦ, διὰ νὰ κριθοῦν, ὀφείλουν νὰ ζοῦν εὐσχημόνως,

ΑΚΟΛΟΥΘΕΙ ΤΑ ΙΧΝΗ ΤΟΥΣ*

Τοῦ Μητρ. Σάμου καὶ Ἰκαρίας
κ. ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ

2. Ἡ μέριμνα τῶν Ἀποστόλων.

6. Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος, μετὰ τὴν ἄρνηση, παρουσιάζεται ἐξαιρετικὰ οἰκοδομητικὸς. Γνώρισε, θέβαια, τὴν πτώση. Τὴν ἀντιμετώπισε ὅμως χριστιανικά. Ἔτσι, ἀναδείχτηκε κορυφαῖος Ἀπόστολος καὶ Διδάσκαλος τοῦ Ἐθαγγελίου. «Ἔμαθεν ἀφ' ὧν ἔπαθεν». Δὲν ἦταν ἐπομένως μόνο αὐτοδιδάκτος. Ἦταν ἀκόμα «παθὸς καὶ μαθὸς». Ἄς πλησιάσουμε, λοιπόν, μερικὲς ἀπὸ τίς ἐκδηλώσεις του, πολυτιμες προσφορὲς στὴν ποιμαντικὴ τῆς Ἐκκλησίας.

Γράφει σὲ Ἐκκλησίαις τῆς Ἀσίας: «Πρεσβυτέρους τοὺς ἐν ὑμῖν παρακαλῶ ὁ συμπρεσβύτερος καὶ μάρτυς τῶν τοῦ Χριστοῦ παθημάτων... ποιμάνετε τὸν ἐν ὑμῖν ποιμνιον τοῦ Θεοῦ, ἐπισκοποῦντες μὴ ἀναγκαστῶς, ἀλλ' ἐκουσίως, μὴδὲ αἰσχροκερδῶς, ἀλλὰ προθύμως, μὴδ' ὡς κατακυριεύοντες τῶν κλήρων, ἀλλὰ τύποι γινόμενοι τοῦ ποιμνίου». Ἐντυπωσιάζουν ὠρισμένα σημεῖα τῆς περικοπῆς.

Ὁ Πέτρος δὲν διατάζει. Παρακαλεῖ. Γιατὶ ὁ παρακλητικὸς τόνος δὲν δείχνει ἀδυναμία. Ὅταν συνδέεται μὲ καρδιά, ποῦ φλογίζεται ἀπὸ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, περικλείει ἀπίθανη ἐπιβλητικότητα. Χίλιες διαταγὲς δὲν φθάνουν στὴ δύναμη μιᾶ τέτοια παράκληση.

Ἀκόμα δὲν βλέπει ὁ Ἀπόστολος τοὺς ἱερεῖς «ἀφ' ὕψηλου» καὶ δὲν τοὺς μιλάει «ἀπὸ καθέδρας». Γίνεται ὁ «συμπρεσβύτερος» ποῦ γράφει: «ὡς ἀδελφὸς ἰσότητος». Γιατὶ αὐτὸ δὲν σημαίνει ὑποτίμηση τοῦ ἀξιώματος. Ὅποιος ταπεινώνεται «ὕπὸ τὴν κραταιὰν χεῖρα τοῦ Θεοῦ» ἔχει χάρη καὶ ὑψώνεται «ἐν καιρῷ».

Μιλώντας ὁ Πέτρος στοὺς πρεσβυτέρους, βλέπουμε ὅτι δὲν ξεκινᾷ ἀπὸ θεωρητικὲς καὶ ἐξωπραγματικὲς τοποθετήσεις. Ζεῖ προσωπικὰ τὸ μαρτύριο τοῦ Χριστοῦ. Εἶναι «ὁ μάρτυς τῶν τοῦ Χριστοῦ παθημάτων». Ὁ λόγος του, λοιπόν, εἶναι ἀπόρροια μιᾶς προσωπικῆς καὶ βιωματικῆς μαρτυρίας. Καὶ αὐτὸ εἶναι ποῦ ἀξίζει.

Πολὺ σημαντικὴ λογίζεται καὶ ἡ προτροπή: «Ποιμάνετε τὸ ἐν ὑμῖν ποιμνιον τοῦ Θεοῦ». Βλέπουμε ὅτι τὸ ποιμνιον δὲν εἶναι ἰδιοκτησία τοῦ κληρικοῦ, ποῦ μπορεῖ νὰ τὸ ἐκμεταλλεῖται γιὰ προσωπικὰ καὶ ὕλικα συμφέροντα. Εἶναι τὸ «ποιμνιον τοῦ Θεοῦ», ποῦ πρέπει νὰ τὸ ὑπηρετοῦν οἱ ποιμένες κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, γιὰ νὰ τὸ ἐντάξουν στὴ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Καὶ γὰρ τὸ ἐπιβλέπουν «μὴ ἀναγκαστῶς, μὴδὲ αἰσχροκερδῶς, μὴδ' ὡς κατακυριεύοντες τῶν κλήρων». Εἶναι ἀπαράδεκτες αὐταρχικότητες καὶ αἰσχρὲς συμπεριφορὰς ἐπιδιιώξεις. Φανερώνουν ἐγωϊστικὰ πάθη καὶ διεστραμμένο ψυχικὸ κόσμον. Χρειαζεται ἐκούσια προσφορὰ, ἐπιμέλεια καὶ προ-

* Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 201 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 19 τεύχους.

σοχή, προθυμία και ζήλος και ενάρετο παράδειγμα. Τέτοιοι ποιμένες «τύποι γινόμενοι του ποιμνίου» οικοδομούν τις ψυχές. Σ' αυτούς ταιριάζουν τα λόγια της χαράς και της ελπίδας: «Φανερωθέντος του άρχιποιμένου κομισέσθε τον άμαράντινον της δόξης στέφανον».

Άνθρωποι προβληματισμένοι συνήθως πλησιάζουν τους κληρικούς. Τους έμπιστεύονται προσωπικές άνησυχίες και αναμένουν τη γλυκειά παρηγοριά. Μπορείτε να υπολογίσετε την απογοήτευσή τους, όταν συναντήσουν άδιαφορία, ή ανικανότητα στην αντιμετώπισή τους; Τέτοιες στιγμές είναι από τις πιο κρίσιμες της ποιμαντικής διακονίας. Έδώ χρειάζονται πάνοπλοι κληρικοί: «Έτοιμοι άει προς όμολογίαν παντί τῷ αἰτοῦντι ὑμᾶς λόγον περὶ τῆς ἐν ὑμῖν ἐλπίδος». Σέ κάθε πιστό πρέπει να δίνουν «λόγον» για την αλήθεια που πιστεύουν και για όσα ελπίζουν. "Όχι ασφαλώς το λόγο που εκφράζει ανθρώπινες σκέψεις. Ο Πέτρος το διευκρινίζει: «Εἴ τις λαλεῖ ὡς λόγια Θεοῦ εἴ τις διακονεῖ, ὡς ἐξ ἰσχύος ἢς χορηγεῖ ὁ Θεός». Τὴν ἴδια θέση υποστηρίζει και στὴ Β' ἐπιστολὴ του: «Ἰπὸ Πνεύματος Ἁγίου φερόμενοι ἐλάλησαν ἅγιοι Θεοῦ ἄνθρωποι». Τὴν αλήθεια τοῦ Θεοῦ θὰ προσφέρῃ ὁ κληρικός στοὺς πιστοὺς. Καὶ τὴ δύναμή Του. Θὰ χρειασθῇ, ἀσφαλῶς, καὶ τὴν προσφορὰ τῆς ἀνθρώπινης σοφίας καὶ δύναμης. Ἀλλὰ μόνο σὰν βοηθητικὸ μέσο. Κύρια πηγὴ, ἀπὸ τὴν ὁποία θὰ ἀντλή σὲ διδακτικὸ, ἱεραποστολικὸ καὶ ποιμαντικὸ ἔργο, θὰ εἶναι ὁ Θεός. Νά, λοιπόν, γιατί ἐπιβάλλεται κάθε κληρικός νὰ μαθητεύῃ ὅσο ζεῖ «παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ».

Καὶ θεωρεῖ ὁ Πέτρος ζωτικὴ τὴ σοφία τοῦ Θεοῦ τόσο, ὥστε ὅσο ζεῖ, ἀλλὰ καὶ πέρα ἀπὸ τὴ γήινη ζωὴ του, δὲν θὰ πάψῃ νὰ τὴ θυμίζῃ μὲ διάφορες ὑπομνήσεις στοὺς πιστοὺς, ἔστω κι' ἂν αὐτοὶ τὴ γνωρίζουν καὶ εἶναι στηριγμένοι: «Ὅτε ἀμελήσω ἄει ὑμᾶς ὑπομνήσκων περὶ τούτων, καίπερ εἰδὼτας καὶ ἐστηριγμένους ἐν τῇ παρουσίᾳ ἀληθείας δικαίαν ἡγοῦμαι, ἐφ' ὅσον εἰμὶ ἐν τούτῳ τῷ σκηνώματι, διεγείρειν ὑμᾶς ἐν ὑπομνήσει, ἀλλὰ καὶ «μετὰ τὴν ἐμὴν ἔξοδον». "Ἦξερε πολὺ καλὰ ὁ Πέτρος τὴν ἀνθρώπινη φύση. Εἶναι τέτοια ὥστε οἱ ἄνθρωποι, ὅσο καλλιεργημένοι κι' ἂν εἶναι, θὰ χρειάζονται κληρικούς που μὲ πύρινα κηρύγματα θὰ τοὺς συκρατοῦν στὴν πίστη καὶ στὴν ἀρετὴ.

Καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς πνευματικῆς τροφοδοσίας γίνεται πιὸ μεγάλη, ὅταν σκεφθοῦμε τοὺς ψευδοδιδασκάλους που κινοῦνται δραστήρια σὲ λαὸ τοῦ Θεοῦ. Εἶχαν γνωρίσει αὐτοὶ τὴν αλήθεια τοῦ Χριστοῦ. Εἶχαν ξεφύγει «τὰ μύσματα τοῦ κόσμου ἐν ἐπιγνώσει τοῦ... Ἰησοῦ Χριστοῦ». Μπλέχτηκαν ὅμως ξανά σὲς ἀμαρτωλὲς ἡδονές. Καὶ τώρα παραπλανοῦν τοὺς πιστοὺς «ἐν πλαστοῖς λόγοις». Καὶ ὁ Πέτρος δὲν τοὺς συγχωρεῖ. Τοὺς ξεσκεπάζει καὶ τοὺς κατακραυγώνει. Παράλληλα περιφρουρεῖ τοὺς πιστοὺς ἀπὸ τὶς παγίδες τους. Τοὺς γράφει: «Φυλάσσεσθε, ἵνα μὴ τῶν ἀθέσμων πλάνῃ συναπαχθέντες ἐκπέσῃτε τοῦ ἰδίου στηριγμοῦ».

Εἶναι ὁμορφὴ ἡ εἰκόνα τοῦ ποιμαντικῦ ἔργου που ζωγραφίζει ὁ Πέτρος μὲ τὰ στοιχεῖα που παραθέσαμε. Σ' αὐτὴν ἔχει θέση καθε Λειτουργός. Ἀλλοίμονο ἂν ἡ ἀμέλεια σήση ἀπ' αὐτὴν τὴν παρουσία του. Εἶναι «ἐπικατάρατος». Ἀλλοίμονο ἂν ἀντιδράῃ στὴν ἐπανατοποθέτησή του. Γίνεται σατανικός. Τότε εἶναι, γράφει ὁ Πέτρος, που ἔφθασε «ὁ καιρὸς τοῦ ἄρξασθαι τὸ κρῖμα ἀπὸ τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ». Τέτοιοι κληρικοὶ πρῶτοι θὰ δεχθοῦν τὰ φοβερὰ χτυπήματα τῆς θείας δικαιοσύνης. "Ἄς ἀφήσουμε ὅμως τὴ φοβερὴ αὐτὴ περίπτωση. Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος θέλει νὰ διακονοῦμε τὴν Ἐκκλησία «ὡς καλοὶ οἰκονόμοι ποικίλης χάριτος Θεοῦ».

ΧΩΡΙΣ ΑΜΦΙΒΟΛΙΑ

Τοῦ κ. ΣΤΥΛ. Σ. ΜΠΑ·Ι·ΡΑΚΤΑΡΗ

Θεολόγου

Υπάρχουν ἄπιστοι; Τελείως ἄπιστοι καὶ μονίμως ἄπιστοι μᾶλλον δὲν υπάρχουν. Βέβαια, υπάρχουν μερικές ειδικές περιπτώσεις, ἀλλὰ αὐτὲς αποτελοῦν ἓνα σπάνιο φαινόμενο. Οἱ περισσότεροι ἀπὸ αὐτοὺς, που κάνουν τὸν ἄπιστο, κλονίζονται (καὶ τὸ πιστεῦω τῆς ἀπιστίας τους τρεμοσβήνει) τὴν ὥρα που ἀντιμετωπίζουν κάποιο φόβο, κάποιο κίνδυνο...

Καὶ ἔχει λεχθῆ χαρακτηριστικά: Για πολλοὺς ἄνθρωπους ὁ Θεὸς εἶναι σὰν μία ὁμπρέλα. Τὴν ἔχουν κάπου σὲ σπιτι τους λησμονημένη, ὅταν εἶναι ἡ λιακάδα καὶ τὴν θυμοῦνται μόνο ὅταν ἀρξίσῃ ἡ βροχή...

Εἶναι ἐπίσης παρατηρημένο ὅτι πολλοὶ ἄνθρωποι ὡς νέοι παρουσιάζουν τάσεις ἀπομακρύνσεως ἀπὸ τὸν Θεό. Ἀλλὰ, κατόπιν, ὅσο προχωροῦν στὴν ἡλικία, στρέφονται σιγά - σιγά πρὸς Αὐτόν.

Κυρίως τὸ μυστήριο καὶ ὁ πόνος τοῦ θανάτου κάνουν τὸν ἄνθρωπο νὰ στραφῆ πρὸς τὸν Θεό. Αὐτὸ τονίζει καὶ ἓνας σύγχρονος διανοούμενος, ὁ Γιῶργος Θεοτοκάς. "Εγγραψε μεταξὺ ἄλλων:

«Σὲ ὅλα τὰ κοινωνικὰ συστήματα, ὅποια καὶ ἂν εἶναι οἱ ἐπιτεύξεις τους, οἱ ἄνθρωποι θὰ ἐξακολουθοῦν νὰ πορεύονται πρὸς τὸν θάνατο. Καὶ — τὸ πιὸ ὀδυνηρὸ, τὸ πιὸ ἀβάσταχτο — θὰ ἐξακολουθήσουν νὰ βλεποῦν τοὺς ἀγαπημένους τους νὰ πεθαίνουν. Δὲν θὰ παύσουν ποτὲ νὰ θέτουν στὸν ἑαυτὸ τους ἀγωνιώδη ἐρωτήματα γιὰ τὸ μυστήριο τοῦ θανάτου καὶ γιὰ τὸ νόημα τῆς ζωῆς. Καμμιά ἐπιστημονικὴ μόρφωση, καμμιά τεχνικὴ πρόοδος, καμμιά κοινωνιολογία δὲν θὰ δώσῃ ποτὲ ἀπάντηση στὰ ἐρωτήματα αὐτά... Ἐπομένως, καταλήγει ὁ ἴδιος, σὲ κάθε χώρα καὶ σὲ κάθε κοινωνικὸ σύστημα, ἡ Ἐκκλησία, «ἂν εἶναι ἱκανὴ νὰ μιλήσῃ τὴν ἀληθινὴ γλῶσσα τοῦ Πνεύματος, θὰ βρῖσκη πάντα ἀπήχηση σὲ ψυχὲς που γυρεύουν λύτρωση» («Τὸ Βῆμα», 16. 7.61).

Τὸ μέλλον τῆς Ἐκκλησίας δὲν ἐξαρτᾶται τόσο ἀπὸ τὴν εὐνοια ἢ τὴν δυσμένεια τῶν ἰσχυρῶν τοῦ κόσμου τούτου, ἀλλὰ ἀπὸ τὸν βαθμὸ τῆς πνευματικότητός της καὶ ἀπὸ τὴν ἰκανότητά της σὲ «νὰ μιλήσῃ τὴν ἀληθινὴ γλῶσσα τοῦ Πνεύματος». Καὶ ἡ πίστι, ἡ χριστιανικὴ πίστι, εἶναι (καὶ μπορεῖ νὰ παρμεῖνῃ) ἀνίκητη!

ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΜΑΣ ΤΟ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΙΟ

Του Μητρ. Γόρτυνος και Μεγαλοπόλεως
κ. ΘΕΟΦΙΛΟΥ

ΤΟ ΣΠΙΤΙ μας δὲ μοιάζει μὲ κανένα στὴν ἐγορία. Τὸ σπίτι μας εἶναι τὸ «πρεσβυτέριο». Ἐξωτερικὰ δὲν ξεχωρίζει μὲ τίποτα. Εἶναι καὶ τὸ δικό μας ἓνα κοινὸ σπίτι. Μπορεῖ λίγο καλύτερο, μπορεῖ καὶ λίγο φτωχό. Ἴδια πόρτα καὶ παράθυρα. Ὅταν ὅμως κάποιος θὰ περάσῃ, θὰ τὸ δείξουνε καὶ θὰ τοῦ ποῦνε πὼς «αὐτὸ εἶναι τὸ σπίτι τοῦ παπᾶ». Ὅλα τοῦ παπᾶ θὰ τὰ ξέρουνε. Θὰ τὰ βλέπουνε, θὰ τὰ μάθουνε, θὰ τὰ συζητᾶνε. Καὶ πὼς εἶναι νοικοκυρεμένο, πὼς εἶναι καθαρὸ, πὼς εἶναι φιλόξενο, ὅτι πρόθυμα δέχεται, πὼς χαρούμενα φιλοξενεῖ, πὼς ὑπάρχει γαλήνη ἐκεῖ, πὼς μοιράζεται καλοσύνη κι ἀγάπη, κι ὅτι γίνεται στὸ σπίτι κι ὅποια χάρη τὸ στολίζει.

Αὐτὸ τὸ σπίτι μας, λοιπόν, ὅπως καταλαβαίνετε, πρέπει καὶ εἰδικὰ νὰ τὸ προσέξουμε. Ὅπως καὶ κάθε τί δικό μας ἄλλως τε. Καὶ μ' αὐτὸ μαζί εἴμαστε «πόλις ἐπάνω ὄρους κειμένη». Καὶ τὸ σπίτι μας τὸ βλέπουνε ἀπὸ παντοῦ καὶ τὸ ξέρουν ὅλοι. Κι ἂν ἦτανε μόνο γιὰ τὰ στολίδια του, τὰ κάδρα καὶ τὰ κεντητά, πού μ' αὐτὰ θὰ τὸ στολίσῃ κάποια παπαδιά, δὲν θὰ εἶχαμε καὶ τίποτα πολὺ δύσκολο νὰ κάνουμε. Θὰ πρόσεχε γιὰ νὰ τὸ βλέπουν ὅλοι νοικοκυρεμένο καὶ καθαρὸ ἢ παπαδιά, κι ὅλοι στὸ σπίτι θὰ προσέχαμε, μὲ τὴ σκέψη πὼς ὅλοι μᾶς κοιτᾶνε καὶ προσέχουμε τὴν κάθε μας κίνηση καὶ τὴν κάθε μας λέξη. Καὶ γίνεται ἔτσι ἀκριβῶς. Καὶ θέλει κι αὐτοῦ προσοχή. Ἄν κι αὐτὸ δὲν εἶναι τόσο ἀπλό καὶ πολλοὶ καὶ σ' αὐτὸ δὲν μπορούμε νὰ ποῦμε πὼς προσέχουμε ὅσο πρέπει, καὶ πὼς κάθε στιγμή μπορούμε νὰ τὸ δείξουμε καὶ σὰν σχολεῖο. Ἄν καὶ αὐτὸ δὲν εἶναι τόσο ἀπλό, ὑπάρχει κάτι πιὸ θαθὺ καὶ πιὸ σπουδαῖο, πού πρέπει νὰ τὸ προσέξουμε περισσότερο:

Σπίτι μας καὶ στολίδια καὶ κάδρα καὶ κεντητὰ τοῦ σπιτιοῦ, εἶναι καὶ κάτι ἄλλα, πού βλέπουνε ὅσοι τὸ ἐπισκέπτονται, πού τὰ προσέχουν ὅλοι, πού μ' αὐτὸ τὸ σπίτι γίνεται σχολεῖο καὶ πανεπιστήμιο. Θὰ δοῦνε βέβαια στὸ γραφεῖο τὴν Βίβλον τοῦ Χριστοῦ, θὰ δοῦνε διδλιοθήκη καὶ χριστιανικὰ διδλία σ' αὐτή. Θὰ πάρουνε ὅμως κι αὐτὸ πού δὲ φαίνεται. Φαίνεται τὸ ἄρωμα; Θὰ πάρουν τὸ ἄρωμα, πού τὸ λένε «καλοσύνη». Θὰ δοῦνε στὸ βάζο τὸ λουλούδι, πού τὸ λένε «εὐγένεια». Θὰ θαυμάσουν, πρέπει νὰ θαυμάσουν, δλόκληρο κῆπο καλὰ καλλιεργημένο, μὲ πολλὰ λουλούδια. Πολλὰ γιὰ νὰ μπορούνε οἱ νοικοκυραῖοι νὰ κόβουνε καὶ νὰ δίνουνε, νὰ μπορούνε ὁ παπᾶς κι ἡ παπαδιά νὰ μοιράζονται καὶ νὰ διδάσκουνε καὶ τίς γυναῖκες νὰ τὰ καλλιεργοῦνε. Λουλούδια πολλὰ, πρέπει νὰ δοῦνε ὅσο: θὰ μποῦνε μέσα, πού κάνουνε τὸ σπίτι νὰ στολίζεται καὶ νὰ μοσχοβολᾷ καὶ νὰ φαντάξῃ καὶ ν' ἀκτινοβολᾷ χάρη. «Πίστη», «εὐλάβεια», «καλοσύνη»,

«ὑπομονή», «καρτερία», «ταπεινοφροσύνη», δὲν πρέπει ἀπὸ κανένα σπίτι κληρικοῦ νὰ λείφουνε ποτέ. Χειμώνα - καλοκαίρι πρέπει νὰ τὸ στολίζουνε, πρέπει στὸν κῆπο μας ν' ἀνοθοῦνε πάντα τὰ λουλούδια, ἀμάραντα κι ἀειθαλή. Οἱ ἄνθρωποι, στὸ σπίτι τους δὲν πειράζονται νὰ τὰ βλέπουνε στὸ δικό τους κῆπο μαραμμένα. Στὸ σπίτι τοῦ παπᾶ σκανδαλίζονται ἅμα θὰ τὰ δοῦνε. Ἐπειτα ἔμεις δὲν εἴμαστε μόνο κηπουροί, ὅπως αὐτοί, ἔμεις εἴμαστε καὶ γεωπόνοι, πού πρέπει νὰ τους ὀδηγήσουμε νὰ τὰ καλλιεργοῦνε, νὰ τὰ ποτίζουνε καὶ νὰ τους δίνουνε ἀπὸ τὸ δικό μας πρότυπο κῆπο, ρίζα καὶ ράτσα καλή.

Στὸ σπίτι μας ἔπειτα πρέπει νὰ μυρίζῃ πολὺ λιθάνι. Κι ἐσεῖς πρέπει πολὺ νὰ καίτε καὶ οἱ ἄλλοι νὰ νοιώθουνε τὸ ἄρωμά του. Ἐφέρετε, σήμερα, πολὺ συχνὰ ἀκοῦμε πού λένε πολλοὶ: «Σ' αὐτὸ τὸ σπίτι δὲ μυρίζει καθόλου λιθάνι». Θέλουνε νὰ ποῦνε πὼς σ' αὐτὸ τὸ σπίτι δὲ βλέπουνε εὐλάβεια κι εὐσέβεια χριστιανική, δὲν βλέπουνε ἀγάπη καὶ καλοσύνη. Δὲν αἰσθάνονται πὼς ἐκεῖ μέσα προσεύχονται, δὲ φαίνονται, δὲ μαρτυρᾶνε τὰ πρόσωπα πὼς ἐξομολογοῦνται, δὲ φώναζε τίποτα σ' αὐτὸ τὸ σπίτι, πού νὰ μαρτυρᾷ πὼς ὑπάρχουν ἄνθρωποι μὲ ψυχή.

Ὅταν δὲν βλέπουν εὐκρίνεια, ὅταν παρατηροῦνε ἀσυνέπεια στὴν πράξη, ὅταν ἀκοῦνε μόνο λόγια δηλαδὴ, ὅταν ἀντὶ γιὰ ταπεινοφροσύνη βλέπουνε ταπεινοφάνεια, κι ἀντὶ καλοσύνη μυρίζουνε ὑποκρισία, τότε τὸ λένε διαφορετικά: «Αὐτὸ τὸ σπίτι μυρίζει πολὺ κακὸ λιθάνι».

Αὐτὸ τὸ λένε γιὰ τὸ κάθε σπίτι, περισσότερο ὅμως γιὰ τὸ σπίτι τοῦ παπᾶ. Πολὺ τὸ «μυρίζουνε» τὸ σπίτι τοῦ παπᾶ, πολὺ τὸ ἐρευνᾶνε, τὸ κριτικάρουνε καὶ πρόχειρα μάλιστα ἀπὸ κάτι πού θὰ δοῦνε, κι εὐκολὰ τὸ κατηγοροῦνε. Κρατᾶνε στὸ χέρι πάντα μιὰ πέτρα, ἔτοιμοι σὲ κάθε στιγμή νὰ μᾶς πετροβολήσουνε.

Πὼς νὰ τὸ κάνουμε, τέτοιοι εἶναι οἱ ἄνθρωποι. Εἶναι σημεῖο καλὸ κι αὐτό. Νὰ τὸ θέλουνε τὸ σπίτι μας μυρωμένο, νὰ τὸ θέλουνε ἀγνὸ καὶ καθαρὸ, νὰ μὴ θέλουνε τὸν ἐφημέριο ὑποκριτὴ καὶ ψεύτη, ἀπρόσιτο καὶ δουτηγμένο στὸ δοῦρκο. Νὰ θέλουνε καὶ τὸ σπίτι τοῦ παπᾶ πρότυπο, κι ἄς εἶναι πὼς τὸ δικό τους ἄρωμα καὶ ἀκάθαρτο. Αὐτὸ σημαίνει, πὼς γιὰ τὸ καθαρὸ διψᾶνε, πὼς μέσα τους ὑπάρχει χῶρος νὰ καλλιεργήσουνε τὴν ἀρετή, ν' ἀνανήσουνε καὶ ν' ἀναγεννηθοῦνε καὶ νὰ στολίσουνε καλὰ καὶ τὸ δικό τους σπίτι καὶ νὰ κάψουνε καλὸ καὶ «μυρωμένο» λιθάνι.

Αὐτοὺς μὴν τους φοβάστε, προσέχτε τους μόνο καὶ τὸν ἐαυτὸ σας προσέχτε. Αὐτοὶ ἂν κρατᾶνε στὸ χέρι πέ-

Συνέχεια στὴ σελ. 220

ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΛΗΡΙΚΟΙ

Στούς αγώνες τῆς φυλῆς

ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ ΦΩΤΙΟΣ ΘΕΟΔΟΣΑΚΗΣ

ΕΝΑΣ ΙΕΡΩΜΕΝΟΣ ΟΠΛΑΡΧΗΓΟΣ ΣΤΗ ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Τοῦ κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ Θ. ΠΡΙΝΤΖΙΠΑ

Ἀπ' τὴν πρώτη μέρα, πού ἄρχισε ὁ μεγάλος ἐπικὸς ἀγώνας τοῦ '40, ἐκδηλώθηκε καὶ ἡ καθολικὴ ἀντίσταση τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ὁ ἥρωϊκὸς συναγεμῶν τῶν ψυχῶν, ἡ ἄμιλλα προσφοράς τῶν χειρῶν.

Σ' αὐτὴ τὴν προσπάθεια γιὰ τὴν ἐπιβίωση τοῦ Ἑλληνισμοῦ δὲν ἦταν δυνατόν ν' ἀπουσιάσει ἡ Ἐκκλησία. Ὅπως ὅλα τὰ χρόνια τῆς ἱστορίας της ἔμεινε δίπλα στὸ λαό, στίς κρίσιμες ἱστορικές στιγμές, ἔτσι καὶ τώρα δὲν μπορούσε νὰ φυγοστρατήσῃ. Ἀπ' τὴν πρώτη μέρα τοῦ πολέμου καὶ ὅλα τὰ χρόνια, πού κράτησε ἡ κατοχή, στὸ πρόσωπο τῶν κληρικῶν μας ξαναγεννήθηκε ὁ Παπαφλέσας καὶ ὁ Ἀθανάσιος Διάκος.

Χτυπητὸ παράδειγμα ὁ Ἀρχιμανδρίτης Φώτιος Θεοδοσάκης, ἐφημέριος τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Μηναῖ στὸ Ἡράκλειο.

Παλιὸς ἐφεδρὸς ἀνθυπολοχαγὸς δὲν στάθηκε μὲ σταυρωμένα χέρια, σὰν οἱ Γερμανοὶ ἀλεξιπτωτιστὲς γύμισαν τὸν οὐρανὸ τοῦ νησιοῦ του. Μιὰ προσταγὴ τῆς καρδιάς τὸν ἔκανε νὰ πάει στὸ Φρουραρχεῖο καὶ νὰ ζητήσει ὅπλα γι' αὐτὸν καὶ τοὺς ἑνορίτες του. Βρῆκε καὶ μιὰ στρατιωτικὴ στολὴ, πού τὴν φόρεσε γιὰ νὰ εἶναι πιὸ εὐκίνητος. Ἔτσι τὸν Μάιο τοῦ 1941 ὁ παπα - Φώτης μετατρέπεται σὲ σύγχρονο ὀπλαρχηγό.

Ἀπ' τὶς 21 ἴσαμε τὶς 25 τοῦ ἴδιου μηνῆ πολεμάει ἀσταμάτητα τὸν ξένο εἰσβολέα. Τὸ θέμα, πού ἀντικρῶζει εἶναι συγχολλησιακὸ, ὅσο καὶ τρομακτικὸ. Ὁλος ὁ οὐρανὸς εἶναι σκεπασμένος ἀπὸ βομβαρδιστικά, πού ξερνοῦν φωτιὰ καὶ σκάδουν τὸν τόπο. Καὶ σὰν αὐτὰ ξεμακρύνουν ἔρχονται ἄλλα, μεταγωγικὰ αὐτὴ τὴ φορά, πού ἀπὸ μέσα τους βγαίνουν πλῆθος οἱ ἀλεξιπτωτιστὲς ἑτοιμοὶ νὰ συνεχίσουν τὸ θανατικὸ.

Μέχρι πού, ὅμως, ν' ἀντέξουν οἱ λιγοστοὶ Ἕλληνες μαχητὲς; Ἄλλους σκότωναν, ἄλλους αἰχμαλωτίζαν, μὰ ὁ Χίτλερ ὄλο καὶ ἔστελνε νέους ἐπισκέπτες ἀπ' τὸν οὐρανό. Κάποτε ἐπινίξεν τὸν τόπο. Ἀπ' τὴν μιὰ μεριά τὸς πολέμαχον οἱ Ἕλληνες, ἀπ' τὴν ἄλλη αὐτοὶ ἔμπαιναν στίς πόλεις καὶ τὰ χωριά.

Στίς 25 Μαΐου ὅλα εἶχαν κριθεῖ. Ὁ παπα - Φώτης μὲ θαρρὰ καρδιὰ γυρίζει πίσω στὸ Ἡράκλειο. Βγάζει τὰ στρατιωτικὰ, ντύνεται τὰ ράσα του καὶ φεύγει γιὰ τὸ χωριὸ Σκαλάνι, μὴ ἀντέχοντας στὴ θέα τοῦ κατα-

κτητῆ. Ἐκεῖ, ὅμως, συνεχίζουν νὰ πέφτουν ἀλεξιπτωτιστὲς. Γι' αὐτὸ μαζεύει τοὺς χωριανούς καὶ ξαναρχίζει τὸν πόλεμο.

Τὴν ἄλλη μέρα μαθαίνει, πὼς ἀπὸ μιὰ χαράδρα προσπαθοῦν οἱ Γερμανοὶ νὰ τοὺς περικυκλώσουν. Ἀμέσως ἀφήνει τὴν μάχη καὶ μὲ μιὰ ομάδα πατριωτῶν τρέχει νὰ προλάβει τὴν περικύκλωση. Σιγά - σιγά, πλησιάζουν στίς πλαγιὲς τῆς χαράδρας. Βλέπουν τότε, πὼς σ' αὐτὴν κινεῖται μιὰ διμοιρία μὲ προφύλαξη. Τὴν κατάλληλη στιγμή ὁ παπα - Φώτης διατάζει ἐπίθεση. Κάνουν γιουρούσι οἱ Ἕλληνες μὲ φωνὲς καὶ πυροβολισμούς καὶ αἰφνιδιάζουν τὸν ἐχθρό, πού παραδίνεται χωρὶς νὰ πολεμήσῃ.

Οἱ ἐξαγριωμένοι Κρητικοὶ ζητοῦν νὰ τοὺς ἐκτελέσουν ἐπὶ τόπου. Ἀλλὰ ὁ ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ δὲν ἐπιτρέπει τέτοιο ἀνοσιούργημα. Ὁ αἰχμάλωτος εἶναι πρόσωπο σεβαστό. Εἶναι ἔγκλημα νὰ τοῦ ἀφαιρέσεις τὴ ζωὴ. Ἀνατρεῖα, μπαμπεσιά! Ἔτσι καταφέρνει νὰ ἡσυχάσει τοὺς Ἕλληνες καὶ νὰ στείλῃ τοὺς Γερμανοὺς σὲ στρατόπεδο αἰχμαλώτων.

Ὅταν πιά δλοκληρώθηκε ἡ κατάληψη τοῦ νησιοῦ οἱ Ἕλληνες μὲ τὴν πύρα στὴν καρδιὰ γύρισαν στὰ σπίτια τους. Ὁ παπα - Φώτης ἔμεινε προσωρινὰ στὸ Σκαλάνι καὶ ἐτοιμαζόταν νὰ γυρίσει στὸ Ἡράκλειο. Μιὰ μέρα, ὅμως, στίς 4 Ἰουνίου πλάκωσαν οἱ Γερμανοὶ στὸ χωριό. Μάζεψαν ὄλους τοὺς ἄντρες στὴν πλατεῖα καὶ ἄρχισαν νὰ ψάχνουν μὲ προσοχή, σὰν κάποιον νὰ ζητοῦσαν. Τελικὰ τὸν βρῆκαν. Ἦταν ὁ παπα - Φώτης.

Ἀλλὰ καὶ ὁ παπα - Φώτης τοὺς γνώρισε. Ἦταν οἱ στρατιῶτες, πού εἶχε πιάσει αἰχμάλωτους. Πρὶν λίγες μέρες φοβισμένοι ἐκλιπαροῦσαν γιὰ τὴ ζωὴ τους. Τώρα μανιασμένοι ἤλθαν νὰ πάρουν ἐκδίκηση.

Βγάζουν τὸν ἥρωϊκὸ ἱερομόναχο ἀπ' τὸ πλῆθος καὶ τὸν στήνουν ἐκεῖ στὴ μέση τῆς πλατείας. Γιὰ παραδειγματισμὸ ἀρχίζουν νὰ τὸν χτυποῦν ἀλύπητα. Σὲ λίγο ὄλο τὸ σῶμα του γίνεται μιὰ ματωμένη μάζα. Στὸ τέλος τὸν ἐκτελοῦν μπροστὰ στὰ μάτια ὄλου τοῦ χωριοῦ.

Στίς 4 Ἰουνίου τοῦ 1941 οἱ Γερμανοὶ στὴν Κρήτη ἔκαναν τὴν πρώτη ἐκτέλεση. Ἀρχίζαν ἀπ' τὴν Ἐκκλησία. Πρῶτος μάρτυρας ἦταν ὁ Ἀρχιμανδρίτης Φώτιος Θεοδοσάκης.

ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΜΑΣ ΤΟ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΙΟ

Συνέχεια από τη σελ. 218

τρεις νά μᾶς πετροβολήσουνε, πρέπει νά ξέρετε, πῶς πάντοτε οἱ τέτοιοι εἶναι κι ἔτοιμοι, ὅταν ἀντίθετα θά «μυρίσουνε» κάτι καλό, θά παρατηρήσουνε καί θά ξεχωρίσουνε τήν ἀρετή καί τήν καλοσύνη, νά μᾶς χειροκροτήσουνε. Ἴδια εὐκολα, ὅπως καί τότε πού πετροβολᾶνε. Κάνετε, λοιπόν, ὅλοι τὸ σπίτι σας νά μὴ τὸ πιάνουνε τὰ πετροβολήματα. Νά μὴ χωρᾶνε πουθενά.

Ἐπειτα τὸ σπίτι μας, γιὰ νά μυρίζη λιθάνι θά πῆ πῶς ἔχει μέσα τὸ Χριστὸ καί τὴν Παναγία, κι ὅτι γι' αὐτὸν καί γιὰ τὴ δόξα Του τὸ καίμε. Ὅταν, λοιπόν, συμβαίη καί πέτρες νά μᾶς πετᾶνε, κι αὐτὸ τὸ κάνουν ἄδικα, καί τότε νά μὴ φοβᾶστε. Πρῶτα πετάξανε τοῦ Χριστοῦ. Κι αὐτὸς δὲν τίς γύρισε ποτὲ πίσω.

Δὲ φοβόμαστε, διότι τὸν ἔχουμε προστάτη. Ἐχουμε τὴ δική Του δύναμη καί τὴ δική Του δόξα. Φαινομενικὰ μπορεῖ καμμιά φορά νά μᾶς κάνουνε κακό. Ὁ Σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ δὲν ἦτανε ποτὲ τελευταία πράξη. Ἀκολουθοῦσε πάντα κάποιος ἐπίλογος. Πάντα μιὰ μεγάλη δόξα ἐρχότανε πίσω. Δόξα πάντα πρὶν μεγάλη ἀπὸ τὴν κοινή καί συνηθισμένη. Δόξα σὰν τὴν Ἀνάσταση. Πού ὅμως ἔχει μπροστά της κάποιο Γολγοθᾶ.

ΕΝΑ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΚΥΚΛΩΜΑ

Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 218

καί θά μὲ ντροπιάσει γιὰ ἄλλη μιὰ φορά. Αὐτὸ δὲν τὸ καταλαβαίνει.

Ἰερ.: Κύριε Ἀντώνη. Ἡ ἀποτυχία μᾶς προσωπικῆς του πρωτοβουλίας θά τοῦ δώσει κάποια ἐμπειρία. Αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ γεγονός, δὲν νομίζετε ὅτι μπορεῖ νά τὸν κάνει νά προσγειωθεῖ θετικώτερα στὴ ζωὴ του;

Ἀσθ.: Αὐτὴ ἀκριβῶς ἡ σκέψη, τὴν ὁποία καί ἐγὼ ἔκανα, μὲ ὠδήγησε στὴν ἀπόφαση, νά τοῦ δώσω τὰ χρήματα καί νά δοκιμάσει νά ζήσει μόνος του. Θά τοῦ ἀφίσω ὅμως τὴν πόρτα ἀνοικτὴ, ὥστε σὲ περίπτωση ἀποτυχίας νά ἔλθει στὸ σπίτι γιὰ μιὰ καινούργια πλέον ζωὴ.

Τὸν περιμένω αὐτὲς τίς ἡμέρες γιὰ νά μού ἀναγγεῖλει τὴν ἀπόφασή του, διότι μέχρι τώρα τὴν ξέρω μέσω τῆς μητέρας του. Ἐφ' ὅσον γνωρίζει ὅτι προτίθεμαι νά τοῦ τὰ δώσω τὰ χρήματα, θά ἔλθει μόνος του νά τὰ ζητήσει.

Ἰερ.: Ἴσως ἡ ἐνέργειά σας αὐτὴ νά γίνει ἡ αἰτία νά ἀλλάξουν μέσα του πολλὰ πράγματα.

Ἀσθ.: Ἐκεῖ καί ἐγὼ ἀποσκοπῶ. Ἀρκετὰ ὅμως σὰς κούρασα μὲ τὰ δικά μου προβλήματα. Ἀλλά, πιστέψτε με, ἀνακουφίστηκα κάπως.

Ἰερ.: Αὐτὸ τὸ τελευταῖο μού δίνει καί ἐμένα χαρά. Ἐάν τὴν ἐρχόμενη Πέμπτη θά εἴσθε ἐδῶ, ἐγὼ θά ξαναπεράσω νά σᾶς δῶ. Χαίρετε καί περαστικά σας.

Ἀσθ.: (Μὲ πολὺ ἰκανοποίηση). Εὐχαριστῶ πολὺ, πάτερ. Στὸ καλό.

Η ΠΙΣΤΗ ΤΩΝ ΑΓΩΝΙΣΤΩΝ

ΤΟΥ ΣΑΡΑΝΤΑ

Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 215

βοῦς ἡμῶν Λαοῦ δεήσεις καί ἰκεσίες ἀναφέροντες τῷ Κυρίῳ ὑπὲρ εὐδοώσεως καί ἐνισχύσεως τοῦ φιλοχρίστου ἡμῶν Στρατοῦ, εἰς ὃν ἡ φιλότατη Πατρίς ἀνέθηκε τὴν προάσπισιν τῆς τιμῆς καί ἐλευθερίας Αὐτῆς».

Μὰ καί οἱ πνευματικοὶ ἄνθρωποι, οἱ ἐπόνυμοι ποιητές, οἱ δημοσιογράφοι στὸ Θεὸ εἶχαν βασίσει τίς ἐλπίδες τους. Εἶναι γνωστὴ ἡ προσευχὴ τοῦ Γεωργίου Α. Βλάχου, διευθυντοῦ τῆς «Καθημερινῆς», στὸ Δημιουργό, γιὰ ν' ἀκουσθοῦν χαρμόσυνες οἱ καμπάνες τῆς νίκης. Ἀνάμεσα σὲ πολλοὺς ἄλλους ὁ Τάκης Μπαρλᾶς δημοσίευσε τὸ 1940 τοῦτο τὸ ποίημα «τῆ Ὑπερμάχῃ»:

«Ὑπέρμαχῃ, σοῦ κράζουμε θαδιά μας:

«Πάλε σὰν πρῶτα, τ' ἄρματα σου φόρα
καί τοῦ στρατοῦ μας φλάμπουρο καί προῶρα,
ἀτσάλι κάμε πάλε τὴν καρδιά μας.

Κι ἐσὸ ἄστραφες κι ἐθρόνηξες μπροστά μας
καί φαλάγγι τοὺς πῆρες, τροπαιοφόρα,
τοὺς ἐχθρούς μας, μὰ βοήθη ἀκόμα, τώρα,
ὡς νά φουξῆξῃ ἀπ' τ' ἅγια χρώματά μας

σὶνὸν κόσμον ὅλο λευτεριᾶς ἀγέρας!
Καί μιὰ χαρμόσυνη ὥρα, σὰν δευτέρας
παρουσίας, ἀπὸ ἄρπες καί ψαλιήρια,

κάμε ν' ἀκούσουμε, ν' ἀκούσουμε ὅλοι,
κι ὅσοι θά ζοῦμε κι ὅσοι ἀπὸ θόλι
θὰ πᾶμε, τῶν λαῶν τὰ νικητήρια!»

Ἡ πίστη τὸ ἔφερε, ὅπως εἶναι γνωστὸ, τὸ Θαῦμα.

Παρακαλοῦνται ὅσοι ἀποστέλλουν ταχυδρομικὲς ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Θεολογία», «Ἐκκλησία» καί «Ἐφημέριος», νά σημειώνουν καί τὴν αἰτία τῆς ἀποστολῆς.

ΑΝΑΥΔΟΙ ΓΙΑ ΜΙΑ ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Τοῦ κ. ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗ

Ἐπίσημος ἄνθρωπος ἦταν ὁ Ἰώβ, πρὶν τὸν βρῆ καὶ τὸν πλήξη ἡ δοκιμασία. Ἐακουστός στὸν τόπο του γιὰ τὰ πλούτη, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὸ κοινωνικό του ἔργο. Ἦταν λοιπὸν φυσικό νὰ ἔχη καὶ φίλους ἐπισήμους. Στὴν πατρίδα του, ἀλλὰ καὶ σὲ γειτονικές χώρες. Λέει ἡ Γραφή: «Ἀκούσαντες δὲ οἱ τρεῖς φίλοι αὐτοῦ τὰ κακὰ πάντα τὰ ἐπελθόντα αὐτῷ, παρεγένοντο ἕκαστος ἐκ τῆς ἰδίας χώρας πρὸς αὐτόν· Ἐλιφάζ ὁ Θαϊμανῶν βασιλεὺς, Βαλδὰδ ὁ Σαυχαίων τύραννος, Σωφάρ ὁ Μιναιῶν βασιλεὺς καὶ παρεγένοντο πρὸς αὐτὸν ὁμοθυμαδόν, τοῦ παρακαλέσαι καὶ ἐπισκέψασθαι αὐτόν» (Ἰώβ 6' 11).

Τρεῖς ἀπ' αὐτούς, ἴαρχοντες λαῶν ποὺ ζοῦσαν ἐκεῖ γύρω, σὰν πληροφορήθηκαν τί κακὸ τὸν βρῆκε, ἔκριναν ὁ καθένας ἀπὸ τῆ γῆ του καὶ παρουσιάσθησαν ὅλοι μαζί ἐνώπιόν του. Σὰν καλοὶ φίλοι, θεώρησαν χρέος τους, ἐνίσωσαν ψυχικὴ ἀνάγκη νὰ ἔλθουν καὶ νὰ τοῦ συμπαρισταθοῦν, νὰ τὸν παρηγορήσουν.

Πρόθεση ἀγαθὴ καὶ ἀξιεπαίνη. Τοὺς κίνησε ἡ στοργὴ πρὸς τὸν ἄνθρωπο ποὺ ἦταν συνδεδεμένος μαζί τους, μὲ ἐκτίμηση, μὲ συμπάθεια. Ὁ ἀληθινὸς φίλος πότε φαίνεται; Μονάχα ὅταν συγχαίρη στίς χαρές μας, ὅταν συμμερίζεται τὴν εὐφροσύνη μας; Ὁχι, ἀλλὰ καὶ ὅταν βρίσκεται στὸ πλευρὸ μας κατὰ τὰ δεῖνά του βίου.

Πῶς νὰ μὴ συγκινηθῆ ὁ πολυπαθὸς Ἰώβ στὴν ἀπρόοπτη ἐμφάνισή τους; Πικραμένος ἀπὸ τὴ συμπεριφορὰ τοῦ πιὸ κοντινοῦ στὴν καρδιά του προσώπου, τῆς γυναίκας του (στίχ. 9 κ.ἐξ.), θὰ δοκίμασε τὴν ἐλπίδα ὅτι ἐκεῖνοι οἱ φίλοι του ἐπρόκειτο νὰ τοῦ γλυκάνουν τὸν πόνο μὲ τὰ λόγια τους, μὲ τὸ φάνερωμα τῆς ἀγάπης τους.

Ἄλλοίμονο! Καὶ οἱ Ἅγιοι ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ τὴ σύντρεξη τοῦ πλησίον τους, τοῦ συνανθρώπου τους. Τοὺς στηρίζει καὶ τοὺς εὐθυμεῖ ἕνας καλὸς λόγος, μιὰ ἐκδήλωση τρυφερῶν αἰσθημάτων, ὅταν περνοῦν θλίψεις. Πόσο ἀδύνατοι, ὄντως, εἶναι ἡ ἀνθρώπινη φύση!

Ἄλλὰ, κάποτε, ἡ ἀνθρώπινη συμπεριφορά δὲν στηρίζει. Ὑποδαυλίζει τὴν ἀδυναμία τῆς βασανισμένης ψυχῆς. Κάνει τὸν ἄνθρωπο ποὺ ὑποφέρει, νὰ ἐκλυθῆ σὲ παράπονο, νὰ λησμονήσῃ τὸν μόνο βέβαιο βοηθό του, τὸν Κύριο. Ὁ πλησίον μας, χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ, ἀκριβῶς μὲ τὴν παρουσία του, μᾶς κάνει τὴν δὴν ὀξύτερη, πιὸ ἀνυπόφορη. Αὐτὸ συνέβη, στὴν ἀρχή, μὲ τὸν Ἰώβ καὶ τοὺς ἐπισκέπτες του.

«Ἰδόντες δὲ αὐτὸν πόρρωθεν οὐκ ἐπέγνωσαν· καὶ βοησάντες φωνῇ μεγάλη ἐκλαυσαν ρῆξαντες ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ στολήν. Καὶ καταπασάμενοι γῆν παρεκάθισαν αὐτῷ ἐπτὰ ἡμέρας καὶ ἐπτὰ νύκτας καὶ οὐδεὶς αὐτῶν ἐλάλησεν· ἕρων γὰρ τὴν πληγὴν θεινὴν οὖσαν καὶ μεγάλην ἀφόδρα» (στίχ. 12-13).

Μεγάλῃ ἡ ἐκπληξη καὶ φοβερὸς ὁ κλονισμὸς τῶν τριῶν φίλων μπροστὰ στὸ θέαμα ποὺ ἀντίκρουσαν. Δοκιμάζοντες νόνο ποὺ φαίνεται νὰ μὴ ἔχη ὄριον. Τοὺς εἶναι ἀδύνατο, μετὰ τὸ ξεφωνητὸ ποὺ ἔβγαλαν μὲ τὴν πρώτη ματιὰ ποὺ ἔρριξαν, νὰ σχολιάσουν μὲ λόγια τὸ κατάντημα τοῦ Ἰώβ. Στέκονται λοιπὸν σιμά του ἀναυδοὶ ἀπὸ σάστιμα καὶ τρόμο, ἐπὶ μιὰν ὀλόκληρη ἐβδομάδα. Ἡ γλῶσσα τους ἔχει δεθῆ. Ἡ σκέψη, παραλύσει. Ἡ καρδιά, ματώσει.

Τί νὰ προφέρουν τὰ χεῖλη; Τί νὰ ἀναβρῦση ὁ ἑσωτερικὸς τους κόσμος; Δὲν θὰ ἦταν ἄξιο τῆς ὥρας καὶ τοῦ τόπου. Ἀργότερα, θὰ μιλή-

σουν. Καὶ μάλιστα, ὄχι λίγο ὁ καθένας. Ὑπομνηματίζοντας, κατὰ τὴ δική τους κρίση, τὸ τί ἔπαθε ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος, ποὺ κάθε ἄλλο παρὰ τοὺς ἦταν ἀδιάφορος. Τώρα ὅμως, ὁ ἀντίκτυπος μᾶς τους ἀπ' ὅ,τι εἶδαν, τοὺς κρατᾶ βωβούς. Εἶναι ἕνας χορὸς τραγωδίας, ποὺ ἡ ἀμηχανία τοῦ σφαλίζει τὸ στόμα.

Ἡ παρατεταμένη σιωπὴ τους, ὡστόσο, ἀποβαίνει χρήσιμη. Δίνει στὸν Ἰώβ τὸ μέτρο τῆς συμφορᾶς του. Τὸν κάνει νὰ καταλάβῃ ὅτι εἶναι τόσο ἐλεεινὴ ἡ θέση του, ὥστε οἱ ἄλλοι νὰ μὴ μποροῦν νὰ τὴν ἀντέξουν ἀπλῶς θωρώντας τὴν. Ἔτσι, ἐνῶ μὲ τὰ λόγια τῆς ἡ γυναῖκα του δὲν κατάρφερε νὰ τὸν κάμψῃ, ἐκεῖνοι, μὲ τὴν πιὸ εὐγλωττὴ σιωπὴ τους, τὸ κατορθώνουν. Αὐτὴ ἡ σιωπὴ τοῦ ἔσχιζε τὴν καρδιά. Καὶ τοῦ ἀποσπᾶ, ἀπὸ τὰ βάθη τῆς, ἕνα γοερὸ παράπονο.

«Μετὰ τοῦτο ἤνοιξεν Ἰώβ τὸ στόμα αὐτοῦ καὶ κατηράσατο τὴν ἡμέραν αὐτοῦ λέγων· ἀπόλοιτο ἡ ἡμέρα ἐν ἣ ἐγεννήθην καὶ ἡ νύξ ἐκεῖνη ἣ εἶπαν ἰδοὺ ἄρσεν» (δ' 1-2).

Ἄς μὴν ἔρχονταν ποτὲ ἡ μέρα ποὺ γεννήθηκα καὶ ἡ νύχτα ποὺ εἶπαν: ἄρσενικό εἶναι.

Διαβάζοντας τὴν ἱστορία του στὴ Βίβλο, διαπιστώνουμε ὅτι ὁ Ἰώβ, αὐτὸς ὁ πρωταθλητὴς τῆς καρτερίας, δὲν ὑπῆρξε ἕνας Ἅγιος μὲ στατικὴ ἔννοια. Ἡ ψυχὴ του πέρασε μὲς ἀπὸ κλυδωνισμοὺς καὶ λυγίσματα. Ἐμοιαζε μὲ πλοῖο ποὺ φθάνει στὸ λιμάνι ὄχι ἀνέπαφο ἀπὸ τίς τρικυμίες. Ἦταν ἕνα σκαρὶ ποὺ στέναξε καὶ ἔτριξε, κινδυνεύοντας νὰ διαλυθῆ, πρὶν ἀράξῃ στὸν Παράδεισο.

«ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ»

15νθήμερη Ἐφημερίδα τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Εἶναι τὸ πνευματικὸ, μαχητικὸ ὄργανο τοῦ κάθε χριστιανοῦ. Πληροφορεῖ, ἐνημερώνει καὶ κατατοπίζει τὸ λαὸ πάνω σ' ὅλα τὰ ἐκκλησιαστικά, πνευματικὰ καὶ θρησκευτικὰ ζητήματα ποὺ ἀπασχολοῦν τὸν σύγχρονο ἄνθρωπο. Κυκλοφορεῖ τὴν 1η καὶ 16 κάθε μήνα.

Ε Π Ι Κ Λ Ι Ρ Α

Νὰ μιλά ὁ βίος τους

ΠΑΝΤΑ, τὸ πὺδ εὐγλωττο κήρυγμα εἶναι ὁ βίος. Γιὰ τοὺς ποιμένες, αὐτὸ ἰσχύει ἰδίως σήμερα. Γιατὶ οἱ ἄνθρωποι τοῦ καιροῦ μας, ὅτι ἀκοῦν, ἀρέσκονται νὰ τὸ περνοῦν ἀπὸ μιὰν ἀδυστηρὴ κρίση. Ἔτσι κάνουν καὶ ἀπέναντι τοῦ ἱεροῦ Κλήρου. Δὲν ἀρκεῖ ἡ καλὴ διάθεση τοῦ ποιμένου, γιὰ νὰ κερδίσει τὶς ψυχές. Πρέπει καὶ ἡ συμπεριφορὰ του μέσα στὸ ἀνθρώπινο περιβάλλον καὶ μπροστὰ στὸ Θεὸ νὰ εἶναι προσεκτικὴ. Ἄς θυμηθοῦμε τὸν Ἅγιο Κλήμεντα Ρώμης, ἕναν ἀπὸ τοὺς Ἀποστολικοὺς Πατέρες. Συμβουλεύει: Ἄς λάμπει ἡ κατὰ Χριστὸν σοφία σου ὄχι μὲς ἀπὸ τὰ λόγια, ἀλλὰ μὲς ἀπὸ τὰ ἔργα. Νὰ μὴ λὲς τί εἶσαι, ἀλλὰ ν' ἀφήνεις τοὺς ἄλλους νὰ τὸ ποῦν. Καὶ τὴν ἀγνότητα τῆς σαρκός, πὺδ σὲ στολίζει, ἄς τὴν ἀποδίδεις ὄχι στὸν ἐαυτὸ σου, ἀλλὰ στὴ θεία Χάρη.

Δάδες Χριστοῦ

Ο Μ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ γράφει κάπου: «Ἐχομε μέσα μας μιὰν ἔμφρητη κρίση, πὺδ μᾶς κάνει ἱκανὸς νὰ ξεχωρίζουμε τὰ ἅγια ἀπὸ τὰ ἁμαρτωλά». Καὶ ἕνας ἄλλος λαμπρὸς διδάσκαλος τοῦ ἀρχαίου χριστιανισμοῦ, ὁ Τερτυλλιανός, παρατηρεῖ: «Ἡ ἀνθρώπινη ψυχὴ εἶναι ἐκ φύσεως χριστιανῆ». Μεγάλη καὶ χαροποιὸς ἀλήθεια. Ἀλλὰ ἀφορᾷ μόνο σὲ μιὰ βασικὴ πραγματικότητα. Γιατὶ, ὅπως ὅλοι ξέρουμε, τὸ κακὸ προσθέτει πάνω σ' αὐτὴ τὴ βάση τὴ δική του ἀγλύ, πὺδ κάνει τοὺς ἀνθρώπους νὰ μὴ βλέπουν καθαρὰ καὶ νὰ συγγέουν τὸ ἀγαθὸ μὲ τὸ ἐπιλήρημο. Ἔργο λοιπὸν τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἀκριβῶς νὰ διασκορπίζει, μὲ τὴ διδασχὴ της, αὐτὰ τὰ ἐπιπολάζοντα στὴν ἀνθρώπινη συνείδηση σκοτιάδια. Ἰδίως στοὺς καιροὺς μας, καιροὺς θαδειᾶς πνευματικῆς κρίσης, τὸ ἔργο αὐτὸ τῆς Ἐκκλησίας εἶναι κατ' ἐξοχὴν ἀναγκαῖο καὶ ἐπείγον. Δάδες ἀναμμένες ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ πρέπει νὰ εἶναι — καὶ στὸ βίον καὶ στὸ λόγο — οἱ σημερινοὶ ποιμένες.

Ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς

ΣΤΙΣ 18 τοῦ μηνός, ἡ Ἐκκλησία τιμᾷ καὶ γεραιοῖ τὸν Εὐαγγελιστὴ Λουκᾶ. Μὲ τὴν ἐδ-καιρία, ἄς θυμίσουμε τί τὸν διακρίνει ἀπὸ τοὺς ἄλλους τρεῖς (Ματθαῖο, Μάρκο καὶ Ἰωάννη) ἱεροὺς βιογράφους τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ.

Πρῶτα ἡ γλώσσα. Εἶναι πὺδ κομψή, πὺδ ἐκλεπτυσμένη ἑλληνικὴ. Τῆς λείπουν οἱ ἀμετροπέπειες, οἱ κτυπητοὶ σημειτικοὶ ἰδιωματισμοί, ἡ ἀπρόσεκτη σύνταξη. Ὁ Λουκᾶς ἦταν ἰατρός (Κολ. δ' 14), μορφωμένος κατὰ κόσμον. Αὐτὸ φαίνεται καὶ στίς δυὸ συγ-

γραφές του πὺδ περιέχει ἡ Καινὴ Διαθήκη: στὸ Εὐαγγέλιο καὶ τὶς «Πράξεις τῶν Ἀποστόλων».

Ἄλλο ξεχωριστὸ τοῦ ἰδιώμα εἶναι διὰ μᾶς παρῆχει τὰ περισσότερα στοιχεῖα γιὰ τὴ θεομῆτορα.

Προσφυῆς συμπανηγυρισμὸς

ΟΡΘΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΦΥΗΣ ὑπῆρξε ἡ ἀπόφαση πὺδ ἔλαβε τὸ 1952 ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας μας νὰ μεταθέσῃ ἀπὸ τὴν 1η στίς 28 τοῦ μηνός τὴ μνήμη τῆς Ἁγίας Σκέπης, ὥστε, μαζὶ μὲ τὴν ἐθνικὴ νὰ ἄγεται καὶ ἡ θρησκευτικὴ εορτὴ, συνδεόμενες μὲ τὸ γεγονός τῆς προσιασίας πὺδ ἀπῆλυσε τὸ Γένος μας ἀπὸ τὴν Παναγία κατὰ τοὺς δυζαντινοὺς καὶ τοὺς προσφάτους χρόνους. Πράγματι, ὅπως ἦταν οἱ βάρβαροι ἀπειλήσαν τὴ Βασιλεύουσα, ἔτσι καὶ κατὰ τὴν ἐπίθεση τοῦ φασισμοῦ κατὰ τῆς χώρας μας, ἡ ὑπέροχος Στρατηγὸς σκέπασε τὸ λαὸ τῆς καὶ στὴ χάρη της χρωσιᾶμε τὰ νικητήρια.

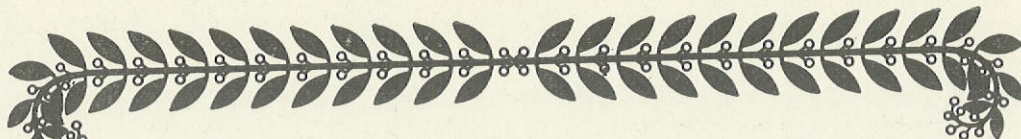
Αὐτοῦ τοῦ εἶδους οἱ μνήμες ἄς διατηροῦνται στὴ συνείδησή μας ἀείφωτες, ἀναζωπυρωμένες.

Ὁξὺ πρόβλημα

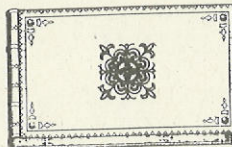
ΤΟ ΘΕΜΑ ΠΑΡΑΜΕΝΕΙ. Καὶ ὅσο συνειδητοποιεῖται, τόσο πὺδ σοβαρὸ φαίνεται — ὅπως ἄλλωστε καὶ εἶναι. Στὴ χώρα μας, σοβεῖ ὀξὺ δημογραφικὸ πρόβλημα, ὀφειλόμενο σὲ προοιούσα ὑπογεννητικότητα. Καὶ αἰτία, ἀπὸ τὶς κύριες, ἡ ἀδιαφορία πρὸς τὶς ἐπιταγές τοῦ θείου νόμου.

Ἔνα καὶ μόνο παράδειγμα ἀρκεῖ, γιὰ νὰ τρομάξει κανεὶς καὶ νὰ διερωτηθεῖ: πὺδ πάμε; Κατὰ τοὺς εἰδικὸς ἐπιστήμονες, οἱ ἀμβλώσεις πὺδ πραγματοποιοῦνται ετησίως, φθάνουν τὶς διακόσιες χιλιάδες! Τὸ γεγονός μαρτυρεῖ ἠθικὴ ἀναισθησία μερικοῦ τοῦ λαϊκοῦ κόσμου καὶ τουλάχιστον ἀγνοία, ἂν ὄχι ἐν ψυχρῶ ἀντίθεση νοοτροπία, τῶν μητέρων πὺδ καταφεύγουν στὴ διακοπὴ τῆς κνήσεως μὲ τόση εὐκολία.

Ὁ κοσμικὸς Τύπος ἐπεσήμανε ἤδη ἐπανελημμένα αὐτὴ τὴν ἀπειλή γιὰ τὴν ἴδια τὴν ὑπόσταση τοῦ ἔθνους μας. Ζήτησε, μὴ περιοριζόμενος σὲ προβλέψεις Κασσάνδρας, ν' ἀναληφθεῖ μιὰ σοβαρὴ προσπάθεια γιὰ τὴ διαφώτιση τοῦ λαοῦ μας. Θὰ εἶναι μιὰ προσπάθεια πὺδ τὸν προγραμματισμὸ καὶ τὴν εὐθύνη της περιμένει κανεὶς κυρίως ἀπὸ τὴν Πολιτεία. Ἀλλὰ καὶ ἡ Ἐκκλησία καλεῖται νὰ προσφέρει τὴ συμβολὴ της. Συμβολὴ πολὺτιμη καὶ ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ. Γιατὶ, σὲ τελευταία ἀνάλυση, ἡ ἔξοδος ἀπὸ τὴν ὑπογεννητικότητα θὰ εἶναι βέβαιη μονάχα ἂν ὁ λαὸς μας ξαναθυμηθεῖ τὶς ἀξίες τῆς χριστιανικῆς ἠθικῆς, πὺδ σχετίζονται μ' αὐτὸ τὸ θέμα.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

ΥΜΝΟΛΟΓΙΟΝ

ΦΩΝΑΙΣ ΑΙΣΙΑΙΣ

Του κ. 'Αβραάμ Χ. Εύθυμιάδη

«Ἡ ψαλτική Τέχνη εἶναι μιά ζωντανή τέχνη ἠπηρετεῖ τῆ ὀρθόδοξη λατρεία μέσα στοὺς ἱερούς ναοὺς, ὅπου τὸ ζωοποιὸ πνεῦμα «ἦν καὶ ἔστι καὶ ἔσται» καὶ ὅπου ὑπάρχει ἀδιάκοπα ἐκκλησία καὶ «ἦχος ἐορταζόντων».

Μ' αὐτὰ τὰ λόγια ἀρχίζει τὸν πρόλογό του ὁ κ. Γρ. Θ. Στάθης στὸ τρίτομο, ὀγκῶδες βιβλίο τοῦ κ. 'Αβραάμ Χ. Εύθυμιάδη, Πρωτοψάλτη - Καθηγητῆ βυζαντινῆς μουσικῆς.

ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν ἱερὴ αὐτὴ τέχνη μιᾶς ὀλόκληρης ζωῆς, μετουσιωμένα σὲ μουσικοὺς ἀναβαθμοὺς. Εἶναι μιὰ λειτουργικὴ ἐκδοσὴ ποὺ περιλαμβάνει μελωδίεσ παλαιῶν δασκάλων καὶ δικῆσ του, μὲ σκοπὸ ἀφ' ἑνὸς νὰ διαφυλαχτοῦν αὐτὰ ποὺ ὑπάρχουν κι ἀφ' ἑτέρου νὰ πλουτισθῆ ἡ βυζαντινὴ Τέχνη μὲ καινούργια θέματα.

Τὸ ἔργο γράφηκε ἐξ ὀλοκλήρου μὲ τὸ χέρι τοῦ συγγραφέα καὶ ἐκδότῃ. Κι αὐτὸ δὲν εἶναι μόνο μεράκι, ἀγάπη καὶ πάθος, ἀλλὰ καὶ ἀφσ.

ΠΕΡΠΑΤΩΝΤΑΣ

ΣΤΟ ΦΩΣ

Τῆς κ. Κασσιανῆς Δ. Πανουσοπούλου

Τὴν Κα Κασσιανὴ Πανουσοπούλου τὴ γνωρίζουμε κι ἀπὸ ἄλλεσ συγγραφικῆσ ἐργασίεσ, ραδιοφωνικῆσ ἐκπομπῆσ, κι ἀπὸ τὴν πλούσια κοινωνικὴ τῆσ προσφορὰ.

Ἡ ιδιότητά τῆσ — εἶναι κοινωνικὴ λειτουργὸσ — τῆσ παρέχει τίσ δυνατότετεσ, μαζί μὲ τὴν πείρα τῆσ, ν' ἀνοίγεται μὲ τὸ λόγο — προφορικὸ καὶ γραπτὸ — μὲ τὴν πράξη καὶ μὲ τὴ συμπαράσταση, σ' ὄλουσ τοὺσ τομείεσ τῶν πνευματικῶν καὶ κοινωνικῶν ἀναγκῶν τοῦ ἀνθρώπου.

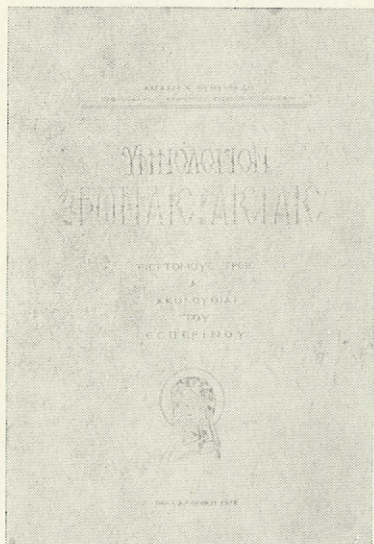
Μιά τέτοια, ἀκριβῶσ, προσφορὰ εἶναι καὶ τὸ καινούργιο βιβλίο τῆσ «Περπατώντασ στὸ Φῶσ».

Πρόκειται γιὰ ἕνα «ὁδοιπορικὸ στουὺς Ἁγίουσ Τόπουσ» καὶ τὸ Σινᾶ, ποὺ ἡ ἴδια εἶχε τὴ εὐλογημένη εὐκαιρία νὰ πραγματοποιήσει.

Διαβάζοντασ τὸ ὁδοιπορικὸ αὐτὸ στίεσ 136 σελίδεσ του, νομίζει κανεῖσ ὅτι συνταξιδεύει μαζί μὲ τὴ συγγραφέα. Βρίσκειται ἐκεῖ στοὺσ ἁγιασμένουσ χώρουσ καὶ ξανοίγεται στοὺσ ὀλόφωτουσ δρόμουσ τῆσ πνευματικῆσ νοσταλγίασ καὶ ὁμορφιάσ.

Μέσα ἀπὸ τίεσ γλαφυρέεσ σελίδεσ τοῦ βιβλίου περνᾶνε, σάν χειμαροσ, ὄλη τὴν ἱστορία, τὰ γεγονότα, τὰ ὀνόματα, οἱ ἀριθμοί, τὰ περιστατικά, ποὺ διατηροῦν στὴ μνήμη καὶ σώζουν ὀλόκληρη αὐτὴ τὴν κληρονομιά τῆσ ἀνθρωπότητασ.

Σελίδα μὲ σελίδα ἢ σ. μᾶσ ὀδηγεῖ στοὺσ δρόμουσ ποὺ λούζονται μὲ τὸ φῶσ τοῦ Χριστοῦ. Ποὺ ζωντανεύουσ ὄχι μόνο τὸ παρελθόν καὶ τὸ παρόν, ἀλλὰ καὶ τὸ μέλλον τοῦ ἀνθρώπου. Τὰ μηνύματα τῆσ ἀγάπησ, τῆσ πίστησ, τῆσ ἐλπίδασ ξεχύνονται ἀνάλαφρα ἀπὸ κάθε κεφάλαιο τοῦ βιβλίου γιὰ νὰ μᾶσ κἀνη καὶ μᾶσ στὸ τέλος νὰ ἀναφωνήσουμε μαζί τῆσ «Ἡ πίστη αὐτὴ βουνὰ κινεῖ καὶ νεκρούε ἀνασταίνει». Ἐννοώντασ τὴν πίστη καὶ τὴ θρησκευτικὴ συγκίνηση ποὺ νοιώθει ὁ ἐπισκέπτησ ποὺ περπατᾶει στοὺσ ἁγιασμένουσ αὐτοὺσ χώρουσ ἢ ποὺ νοερά μὲ-

Ἡ βυζαντινὴ μουσικὴ εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ πιὸ βασικά στοιχεῖα τῆσ λειτουργικῆσ ζωῆσ τῆσ Ἐκκλησίασ μᾶσ. Καλύπτει, ὄχι μόνο τίεσ ἀνάγκεσ τοῦ ἱεροῦ ἀναλογίου, ἀλλὰ καὶ διατηρεῖ τὴν παράδοσ, παιδεύει μὲ ὀρθόδοξο τρόπο καὶ καταρτίζει τὸ φρόνημα καὶ προκαλεῖ ἐκσταση πνευματικὴ σ' ὄσουε ἀκοῦνε τίεσ οὐράνεσ κι ἀθάνατεσ μελωδίεσ τῆσ.

Μιά τέτοια ἀκριβῶσ προσφορὰ ἀποτελεῖ καὶ τὸ τρίτομο ἔργο τοῦ κ. 'Α. Χ. Εύθυμιάδη «Ἐμνολόγιον Φωναῖσ Αἰσίαῖσ». Εἶναι ὁ ἔνθεοσ ζῆλοσ, ὁ πολυδάπανοσ κόποσ καὶ

ταφέρεται ἐκεῖ μὲ τὸ ὁδοιπορικὸ τῆσ συγγραφέα.

Ἐξ ἄλλου ἡ ἴδια ἡ συγγραφεὺσ στὸν πρόλογό τῆσ σημειώνει: «Ἴσως ἡ πιὸ μεγάλη λαχτάρα κάθε Ὀρθόδοξου Ἐλληνα Χριστιανοῦ νὰ εἶναι ἕνα ταξίδι στὴ γῆ ποὺ πάτησε ὁ Χριστόσ. Ἐνα ταξίδι στὸ φῶσ. Εἶναι αὐτὸ ποὺ λέει ὁ λαόσ μᾶσ ἀπλᾶ μὲ τὴ φράση «ἀεῖώθηκα καὶ ἐγώ».

Καὶ πραγματικά, διαβάζοντασ τὸ «Περπατώντασ στὸ φῶσ» εἶναι σάν νὰ ἀεῖωνεσαι νὰ περπατήσεσ τοὺσ Ἁγίουσ Τόπουε.

Φσ

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΝ ΤΟΥΣ ΕΦΗΜΕΡΙΟΥΣ

Μάξιμος ό Γραικός

Με την παρουσία του Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Σεραφεΐμ, πέντε Μητροπολιτῶν, ἐκπροσώπων τῶν Ἀρχῶν καί πλήθους κατοίκων τῆς πόλεως καί τῆς περιοχῆς, ἔγιναν στίς 21 Σεπτεμβρίου τά ἀποκαλυπτήρια τοῦ ἀνδριάντα τοῦ Μαξίμου τοῦ Γραικοῦ, στήν εἴσοδο τῆς Ἄρτας, δίπλα στόν Ἀραχθο.

Ὁ κύριος ὀμιλητής στήν τελετή τῶν ἀποκαλυπτηρίων Καθηγητής κ. Βλ. Φειδᾶς, παρουσίασε τόν πολυτάραχο καί μαρτυρικό βίό τοῦ μεγάλου φωτιστή τῶν ρωσικῶν λαῶν. Ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας, σκιαγράφησε μέ συντομία τήν προσωπικότητα τοῦ Μαξίμου καί τήν τεράστια σημασία του γιά τή ρωσική Ἐκκλησία καί τό ἔθνος γενικώτερα.

Ὁ Μάξιμος ό Γραικός (1470 - 1556), μία ἀπό τίς μεγαλύτερες — ἴσως ἡ μεγαλύτερη, ἀλλά ἄγνωστη σέ μᾶς — μορφή στούς μετὰ τήν ἄλωση χρόνους, γεννήθηκε στήν Ἄρτα. Πολύ τιμημένος στή Ρωσία, τώρα τιμᾶται καί στή γενέτειρά του. Καιρός ἦταν!

Πρόγραμμα

ἐνοριακῶν ἐργασιῶν

Ἀεΐζει κάθε ἐπαινος στό Ἱερατεῖο τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγίου Στυλιανοῦ - Γκύζη (Ἀθηνῶν) γιατί ἐγκαιρα κυκλοφόρησε τό καλαίσθητο «πρόγραμμα ἐνοριακῶν ἐργασιῶν» ἀπό τόν Ὀκτώβριο 1980 μέχρι τόν Ἰούνιο 1981.

Ὅπως σημειώνει στό πρόγραμμα ό αἰδεσιμολ. πρωτ. π. Ἰω. Ἀντωνόπουλος μέ σκοπό «τήν περισσότερη καί βαθύτερη ἐνότητά μας μέ τόν Χριστό καί τήν Ἁγία Του Ἐκκλησία, ὑπάρχουν εὐκαιρίες καί δυνατότητες γιά τήν καλλιέργεια ὄλων μας. Μόνο πού πρέπει καί ὄλοι μας νά τίς χρησιμοποιοῦμε...».

Στό πρόγραμμα περιλαμβάνονται ὄλες οἱ ἐκδηλώσεις: λατρευτικές, κατηχήσεις, συγκεντρώσεων, ὀμιλιῶν, προβολῶν, ἐκδρομῶν κ.λπ. Μακάρι κι ἄλλες ἐνορίες νά μιμηθοῦν στόν ἐγκαιρο προγραμματισμό τόν Ἅγιο Στυλιανό Γκύζη.

Πνευματικό Κέντρο

Ἁγίου Ἐλευθερίου Πειραιῶς

Με ἀπόφαση τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πειραιῶς κ. Καλλινίκου, πού δημοσιεύθηκε στό περιοδικό «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» καί στήν ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως, ἰδρύθηκε στήν ὁμώνυμη ἐνορία τῶν Καμινίων Πειραιῶς «Πνευματικό Κέντρο Ἁγίου Ἐλευθερίου».

Σκοπός τοῦ Κέντρου εἶναι κάλυψη ὄλων τῶν πνευματικῶν ἀναγκῶν τῆς ἐνορίας (κατηχητικά σχολεῖα, συγκεντρώσεις, συμπλέτη Ἁγίας Γραφῆς, βιβλιοθήκη, αἰθουσες ψυχαγωγίας) καί ἡ στέγαση τῶν Γραφείων τοῦ ναοῦ.

Ἦδη εἶναι ἔτοιμα τά ἀρχιτεκτονικά σχέδια καί ἐκδόθηκε ἡ ἄδεια γιά τήν ἀνέγερση τριούρου κτηρίου. Τό Ἱερατεῖο, τό Συμβούλιο τοῦ ναοῦ καί τοῦ Κέντρου καί ἡ Ἐρανική Ἐπιτροπή ἐργάζονται μεθοδικά γιά τή συγκέντρωση χρημάτων καί τήν ἐναρξη ἐργασιῶν ἀνεγέρσεως τοῦ Κέντρου.

Νέοι συνταξιούχοι

τοῦ TAKE

— Γεωργίου Λάζαρος, Ἱερεύς, Γ)6, ἐτη ὑπηρεσίας 33, σύνταξη 15.481, ἐφάπαξ 326.987.

— Καμπέρος Ἀσημάκης, Ἱερεύς, Γ)6, ἐτη ὑπηρεσίας 28, σύνταξη 10.907, ἐφάπαξ 280.406.

— Παπανθίμου Νικ., Ἱερεύς, Δ)7, ἐτη ὑπηρεσίας 30, σύνταξη 11.567, ἐφάπαξ 293.881.

— Ξάφης Χρήστος, Ἱερεύς, Γ)6, ἐτη ὑπηρεσίας 32, σύνταξη 14.425, ἐφάπαξ 327.213.

— Δημούλας Ἀλέξιος, Ἱερεύς, Δ)8, ἐτη ὑπηρεσίας 13, σύνταξη 6.000, ἐφάπαξ 110.612.

— Βλάχου Μαρία, πρεσβυτέρα, Α)4, ἐτη ὑπηρεσίας 13, σύνταξη 6.000, ἐφάπαξ 119.334.

— Γεωργακάκης Παν., Ἱερεύς, Β)4, ἐτη ὑπηρεσίας 35, σύνταξη 21.048, ἐφάπαξ 335.355.

— Χρυσόμαλλος Σωτήριος, Ἱερεύς, Γ)6, ἐτη ὑπηρεσίας 28, σύνταξη 10.907, ἐφάπαξ 277.443.

Ε. Π. Α.

Στιγμιότυπο ἀπό τή Σύναξη τῶν ἐφημερίων καί κοινωνικῶν λειτουργῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, πού ἔγινε τήν 30η Σεπτεμβρίου στό Διορθόδοξο Κέντρο (Πεντέλη), γιά τήν προετοιμασία τοῦ «Ἐράνου Ἀγάπης 1980». Παρέστησαν καί μίλησαν οἱ Θεοφ. Ἐπίσκοποι Αὔλωνος κ. Παντελεήμων καί Διαυλείας κ. Ἀλέξιος, ό πανοσ. πρωτοσύγκελλος κ. Μ. Εὐδας καί ό κ. Χρ. Θεοδωρόπουλος, Δ/ντῆς Δημ. Σχέσεων καί Τύπου τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς